

MARTIUS 20. XII. sz.

EGY TÖZSÉR A XIII. SZÁZADBAN.

TÖRTÉNETI NOVELLA.

BÉRCZY KÁROLYTÓL.

(Folytatás.)

VI.

Három hóval a történetek előtt Székesfehérvár fényes és zajos ünnepélyeknek volt színhelye.

Az országgyűlés, mely az 1222-dik évi törvények végre nem hajtása miatt emelt panaszok következtében tartatott, s mellyen az arany bulla némi toldalékok hozzáadásával megerősítetett, ősi szokás szerint lakomákkal, tornákkal, s egyéb hölgyeket és férfiakat közösen érdeklő mulatásokkal fejeztetett be, miket a férhias Jolánta királyné különösen kedvelt.

E fölött illy víg napok ülésére nem hibázott sem cím, sem alkalom: az ország színe, nemessége, ifjai, hölgyei a városban lévén gyülekezve, alkalmasb időt illy lovagjátékokra választani nem lehetett; czímet pedig fényleni és mulatni mindig, már századok előtt is talált a magyar, s ez időben kellett-e szebb mint az öröm a királyi tekintély helyreállása s az ország állapotának javulása fölött?

DÉLIBAB.

Az első napra nyíl-lövészet, a másodikra harez-játék kard sisak és pánczéllal, a harmadikra erő verseny öl-birkózás által, a negyedikre gerely és kópja torna, s a nyertesnek mindenütt jutalom volt kitűzve, mit ez, a nap hőse gyanánt, a királyné vagy ennek fő udvari hölgye Dénes nádor leánya kezeiből lesz átveendő.

A körülfekvő s távolibb vidékről is tömérdek nép gyült össze megbámulni a történeendőket, s már kora hajnalban körülözlő a sorompókat, mellyekkel a várostól nyugatnak alig ezer lépésnyire eső nyílt völgyület fővénnyel meghorodott sík tere volt bekerítve.

Emeltebb helyen két sátor gulaszerü ernyőzete feszítették erős tölgy-rudakra; az egyik tábori egyszerűséggel a harczbírák számára, mellynek kúpján, négy folyam és hármás bérc fölött, veres fehér zöld zászlót lebegtete a reggeli szél, a kiállításra fordított gond s a kornak megfelelő dísz és pompa által tanúsítá, hogy királyi vendégeket vár belsejébe. E sátort Endre a byzanti császártól kapta ajándékba, Béla fijának a császár leánya Mária összekelése ünnepeére, s nem számítva a dús arany-rojtozatot, melylyel az több rétből szegélyezve volt, roppant értékűnek mondaték kelméje s az erre mesterségesen kivarrótt munkáért is, minőt akkoriban csupán keleten tudtak készíteni.

Oldalvást hosszú állvány nyúlt el nézők s leginkább hölgyeknek készítve, kik azt legdiszesebb ruhájukban foglalák el, élénken beszélgetve az állvány alá gyült lovagokkal, mind azon perczig, midőn a hirnöki tárogató megharsanása a királyi család érkezését jelenté.

A lovagok ekkor leszállva méneikről, ezeket szolgálóknak adák vezetékre, s tegzet és nyílesomót vevén át tőlük, egyenkint, a mint néven szólítottak, léptek a harczbírák sátra elé s innen a sorompókkal elkerített tere, mellynek tulsó végén három pónára ugyanannyi czél-lap volt alkalmazva, a kétszáz lépésnyi távolságból egy egy tenyérnyinél alig nagyobbnak látszó. A reggeli nap azonban épen reájok vetvén sugarait, éles szemmel kivehetőkké tett a hármás kör közepén feketéllő pontot.

A sorompó hátrészén s baloldalán hullámozó néptömeg, a tárogató ismételt riadásából értve, hogy a híresztelt czéllövészet kezdetét veendi, közelebb tódult, s ama határozatlan zibongás, melly minden nagyobb gyülekezetről kérdés, felelet s észrevételekből egy hangzavarrá olvad, kissé elnémula.

Több vessző repült ki már ivéből s nem egy, sikeresen a czéllapba furódva, midőn a tömegben, melly eddig a várakozás feszültségében állott, újra mozgalom s a nyugtalanság moraja keletkezék. Eleinte a hátrább levők kezdtek visszatekinteni, aztán az elébb állók, ki azonban visszatekinte, ösztönszerűleg vonúlt félre, helyet engedve egy sugár alaknak, ki lovagi jelmezben, lebozsátott sisakkal, nyílesomóval oldalán s bal vállán tegezettel, sebesen s aka-

dály nélkül haladott előre az ekként megnyílt sorban. Nyomában egy 6 fegyverzetű szolga csörtetett.

Azok, kik mellett a lovag elment, hosszan bámulák meg ismeretlen alakját. Illyen finom s még is erős fonadéku aczélinget, illy csúcsba menő sisakot, illy merészen hajlott görbe kardot itt senki sem viselt; de a közfigyelmet különösen a tegez fekete abroncsa, melly keskeny arany lemezekkel kirakva, hosszúkás formája által is kivált az itt szokásos félkörüektől, s a veres szíjjazat foglalta le, melly bokától térdig sűrűn hálózta be a lovag lábait.

Mindenki tudakolá szomszédjától a lovag kilétét, s felelni senki sem tudott; csak az utánna siető szolga arca tetszék némellyek előtt ismerősnek, s már valaha látottnak.

— Tovább, tovább urfi! szólt ez, midőn a sorompóhoz érve láthatá, hogy a királyi sátortól már csak kis tér választja el, — ez itt a köznép helye, a tied pedig a lovagok sorában, s ott is a legelsők közt van.

— Maradjunk inkább, felelt amaz, s némi idegen hangzástól nem egészen ment kiejtése még inkább magára voná a közelállók figyelmét; maradjunk itt szolgálom, a mai napra már úgy is későn érkezünk, s innen egy pillantással az egész tért átnézhetjük — — — ah ez dicső lövés volt, a vessző a célpont kellő közepébe furódott, ki azon ifju ott, ki olly büszkén tekint most a sátrókba s a hölgyekre fel?

— Sokkal ifjabb, hogy sem ismerhetném; felelt vállvonitva az öreg szolga; kilencz év előtt, midőn az udvart ide hagytuk, még gyermek lehetett.

— Az a nádor fija, a bihari főispán; magyarázá önkénytelen egy a sorompóra kitámaszkodó fehérvári polgár; ő legjobban tud bánni a tegezzel, valamint a nyeregben is legjobban ül; egyébiránt én készítem neki a nyergeket, épen a mult héten végeztem be egyet számára, mellynek ritkítom párját; — tevé hozzá némi önérzettel.

— Miklós! kiálta fel meglepetve s még a nyereggyártó beszéde közben a lovag; soha nem ismertem volna reá; igaz, tizennégy év előtt, mióta nem láttam, még mint kilencz éves gyermekek játsztunk együtt.

— Dejszen, folytatá reá sem ügyelve a bőbeszédü polgár, fogadom, nem is veti őt ki holnap abból a nyeregből egy sem, s övé lesz mind a jutalomkard a holnapi tornán, mind az ezüst nyilvessző ma. Csak az a kár, hogy a kitől ezeket átveendi, épen saját húga.

— Mellyik az? mellyik Olinda? kérdé mohón az ismeretlen.

— Ama két hölgy közül, ki ott a királyi sátorban ül, a szebb és ifjabb. A másik, azzal a kis korona formával a fején, Jolánta királyné, ha egyébről nem, sólymáról is meg lehetne őt ismerni, melly éjjel, nappal, mindenütt vele van.

— Gyönyörű teremtés! szólt lassan s inkább magához a lovag; kár hogy az idők megváltoztak. A szép szűz azonban igen szomorúnak látszik; úgy ül ottan, mintha a párta nem is élőlény, hanem egy szobor fejét körítné.

— Úgy illik annak, kinek két jegyese is volna, s egyiknek sem lehet ne-jévé; — jegyzé meg a polgár.

— Két jegyes? s ki az utóbbi? — tudakoló a lovag.

— Sámuel, volt kincstárnok, — a magyarok istene verje meg! — morgá az átkot fogai közt a nyereggyártó. Beszélük, hogy apja kényszeríti e kancsal szörnyeteg ne-jévé lenni. Szerencséjére a menyegző napja jó időre el van ha-lasztva, miután a vőlegény, a reá bizonyított eretnokség s egyéb bűnök miatt az országgyűlés által hivatalából letétetvén, arra ítéltetett, hogy bűnbocsánatért a szent-földre zarándokoljon. Képzelem, mint örül ennek a menyasszony, ki bor-zad tőle, s ki hihetőleg örömebb adná pártáját első gyermekkori je-gyesének.

— Valóban? s mi gátolja ezt? kérdé tompán s a szőlőtől elfordulva emez.

— Ha egyéb nem, már csak az is, hogy voltaképen azt sem tudni, él-e vagy se ezen első jegyes; aztán meg ha élne s itt volna is, Dénes inkább hat lábnaira a föld alatt szeretné tudni őt, mint leánya oldalán.

— Ugy-e? s mi okozza a jó úr e szörnyű haragját? hangzék kissé gúnyo-san a sisak alól.

— Hja hallja kegyelmed, nagy sor volt az, s mert úgy látszik, nem tudja a történeteket, majd elmondom én. Hát még akkoriban, mikor a király a po-gányok ellen a szent földre ment, Dénes pohárnokmester volt s testi lelki ba-rátja a tárnok Simon bánnak. Barátságuk annyira ment, hogy ezt vérrokonság által is megerősíteni akarván, gyermekeiket egymásnak eljegyzék. Dénes lánya Olinda mindössze három esztendő kis bábu volt akkor, Simon fia pedig Lő-rincz hat évvel idősebb tűzről pattant, merész virgonez fiú. Úgy ülte a lovat, mintha hátából nőtt volna ki, s apja nehéz pajzsát könnyen feltudta emelni. A királynak legkedvencebb apródja lévén, erőnek erejével magával vitte őt Palaestinába, honnan vissza sem tért többé. Épen Tábor hegye ostroma alatt, az arabok hadi esellel a megszállók sátrai közé rontottak, s ott nagy pusztitást okozván, temérdek zsákmánnyal és foglyokkal rohantak vissza erősségeikbe. E foglyúl esettek közt volt Simon fija Lőrincz is. Mikor aztán Endre a szentföld-ről visszatért s a gondjára bizott egyetlen fiút nem hozta vissza, Simon bán jelkében szomorú gyász s talán titkos boszú is fészkelte meg magát a király ellen. E boszú nem sokára ki is tört, azon alkalommal, midőn az ifjabb király Béla és atyja Endre közt, a törvénytelenül adományozott várjavak visszavétele kérdésében, viszály és belháború keletkezett. A hatalmas Simon Béla részére állt Endre ellen; Dénes, ki tömérdek ilyen várjóságot bírt, természetesen a

király hive maradt; s így az egykori két jó barátból legdühösebb ellenség lőn, annyival inkább, mert időközben a nádor az izmaeliták pártolása s más egyebek által messze letért az igazság útjáról, Simon pedig egyenes igazságszerető embernek maradt. A háborús világ épen ama vidéken állt, hol Simon bán jószágai feküdtek, miket aztán az ellenséges had fölégetett, elpusztított, jobbágyságait leölte, marháit elhajtotta, s mikor végre apa és fiú kibékültek, a viszályt Simon keserülte meg, mert Dénes bujtogató tanácsaira hivatalától, s minden ingó bingó jószágától megfosztatott, kivéve néhány száz holdat az összedúlt birtokok egyikéből, hova kegyvesztett fejét lehajthassa. Oda vonúlt, s ha meg nem halt tán most is ott teng a szerencsétlen öreg, — fiáról pedig nem tudni él-e hal-e? de ha élne s itt volna is, tudom a nádor aligha akarna tudni arról, hogy egykor leányát jegyezte el néki.

A lovagot, úgy látszik, nem igen érdekelte e hosszas elbeszélés, mert tekintetét felváltva a versenyzőken s a sátrakon jártatván, a nyereggyártóra alig hallgatott, sőt időközben rövid észrevételeket is tőn egy vagy más nyil-lövés felett, s meg nem állhatá, hogy legalább egy mozdulattal tetszését, vagy ellenkezőt ne nyilvánítson.

— Be megváltozott a régi jó világ! morgá szürke fejét elégedetlenül rázva az öreg szolga, kinek uráhozi meghitt modora a régi eselédet árulá el; be más nap süt most az égen, mint Béla és Imre király idejében! Vén szemem könnyel telik el, ha körülnéz s egyet sem láthat atyád barátai közül, a helyen pedig, melly Isten és emberek előtt jó nagy uramat illetné meg, halálos ellenét a gonosz Dénest kénytelen szemlélni!

— Sejtésem s némi homályos emlék mondja, szólt egyenesen a szolgálhoz intézett halk hangon a lovag, hogy ama szálás izmos termetű ember ott a harczbírák sátrában, Endre király jobbján, kinek kos orra fölött olly közel egymáshoz állnak vad szemei, szakálla bajsza pedig őszbe csavarodott — hogy az a nádor?

— Az. Alig három évvel ifjabb atyádnál, jó nagy uramnál, s mennyivel ifjabbnak látszik! Hja! a búgond legjobb ránczesináló és fehéritő. Ő hirtelen s akkor őszült meg, mikor téged örökre elveszettnek hittünk. Mióta megjöttél ismét fiatalodni kezd.

— S kik ott a többiek? csak a királyt ismerem közöttük, ő keveset változott a szentföldi hadjárat óta.

— Balra, ha nem csalódom, Miklós tárnok ül, mellette Mihály bán szabolcsi, s Tamás tolnai főispánok; a nádor mellett amaz alacsony termetű úr a veszprémi érsek; a király mögött ülő kövér gyapjuzsák pedig, kin olly ormótlanul áll az aranyos magyar ruha, Volvelin asztalnok; egy év előtt még ismaelita volt az ilyen —

— Gyönyörű teremtés! szólt lassan s inkább magához a lovag; kár hogy az idők megváltoztak. A szép szűz azonban igen szomorúnak látszik; úgy ül ottan, mintha a párta nem is élőlény, hanem egy szobor fejét körítené.

— Úgy illik annak, kinek két jegyese is volna, s egyiknek sem lehet ne-jévé; — jegyzé meg a polgár.

— Két jegyes? s ki az utóbbi? — tudakoló a lovag.

— Sámuel, volt kincstárnok, — a magyarok istene verje meg! — morgá az átkot fogai közt a nyereggyártó. Beszéli, hogy apja kényszeríti e kancsal szörnyeteg ne-jévé lenni. Szerencséjére a menyegző napja jó időre el van ha-lasztva, miután a vőlegény, a reá bizonyult eretnkség s egyéb bűnök miatt az országgyűlés által hivatalából letétetvén, arra ítéltetett, hogy bűnbocsánatért a szent-földre zarándokoljon. Képzelem, mint örül ennek a menyasszony, ki bor-zad tőle, s ki hihetőleg örömebb adná pártáját első gyermekkori je-gyesének.

— Valóban? s mi gátolja ezt? kérdé tompán s a szólótól elfordulva emez.

— Ha egyéb nem, már csak az is, hogy voltaképen azt sem tudni, él-e vagy se ezen első jegyes; aztán meg ha élne s itt volna is, Dénes inkább hat lányira a föld alatt szeretné tudni őt, mint leánya oldalán.

— Ugy-e? s mi okozza a jó úr e szörnyű haragját? hangzék kissé gúnyo-san a sisak alól.

— Hja hallja kegyelmed, nagy sor volt az, s mert úgy látszik, nem tudja a történeteket, majd elmondom én. Hát még akkoriban, mikor a király a po-gányok ellen a szent földre ment, Dénes pohárnokmester volt s testi lelki ba-rátja a tárnok Simon bánnak. Barátságuk annyira ment, hogy ezt vérrokonság által is megerősíteni akarván, gyermekeiket egymásnak eljegyzék. Dénes lánya Olinda mindössze három esztendőös kis bábu volt akkor, Simon fia pedig Lő-rincz hat évvel idősebb tűzről pattant, merész virgoncz fiú. Úgy ülte a lovat, mintha hátából nőtt volna ki, s apja nehéz pajzsát könnyen feltudta emelni. A királynak legkedvencebb apródja lévén, erőnek erejével magával vitte őt Palaestinába, honnan vissza sem tért többé. Épen Tábor hegye ostroma alatt, az arabok hadi esellel a megszállók sátrai közé rontottak, s ott nagy pusztitást okozván, temérdek zsákmánnyal és foglyokkal rohantak vissza erősségeikbe. E foglyúl esettek közt volt Simon fija Lőrincz is. Mikor aztán Endre a szentföld-ről visszatért s a gondjára bizott egyetlen fiút nem hozta vissza, Simon bán jelkében szomorú gyász s talán titkos bosszú is fészkelte meg magát a király ellen. E bosszú nem sokára ki is tört, azon alkalommal, midőn az ifjabb király Béla és atyja Endre közt, a törvénytelenül adományozott várjavak visszavétele kérdésében, viszály és belháború keletkezett. A hatalmas Simon Béla részére állt Endre ellen; Dénes, ki tömérdek ilyen várjóságot bírt, természetesen a

király hive maradt; s így az egykori két jó barátból legdühösebb ellenség lőn, annyival inkább, mert időközben a nádor az izmaeliták pártolása s más egyebek által messze letért az igazság útjáról, Simon pedig egyenes igazságszerető embernek maradt. A háborús világ épen ama vidéken állt, hol Simon bán jószágai feküdtek, miket aztán az ellenséges had fölégetett, elpusztított, jobbágyait leölte, marháit elhajtotta, s mikor végre apa és fiú kibékültek, a vizsályt Simon keserülte meg, mert Dénes bujtogató tanácsaira hivatalától, s minden ingó bingó jószágától megfosztatott, kivéve néhány száz holdat az összedúlt birtokok egyikéből, hova kegyvesztett fejét lehajthassa. Oda vonúlt, s ha meg nem halt tán most is ott teng a szerencsétlen öreg, — fiáról pedig nem tudni él-e hal-e? de ha élne s itt volna is, tudom a nádor aligha akarna tudni arról, hogy egykor leányát jegyezte el néki.

A lovagot, úgy látszék, nem igen érdekelte e hosszas elbeszélés, mert tekintetét felváltva a versenyzőken s a sátrakon jártatván, a nyereggyártóra alig hallgatott, sőt időközben rövid észrevételeket is tőn egy vagy más nyil-lövés felett, s meg nem állhatá, hogy legalább egy mozdulattal tetszését, vagy ellenkezőt ne nyilvánítson.

— Be megváltozott a régi jó világ! morgá szürke fejét elégedetlenül rázva az öreg szolga, kinek uráhozi meghitt modora a régi eselédet árulá el; be más nap süt most az égen, mint Béla és Imre király idejében! Vén szemem könnyel telik el, ha körülnéz s egyet sem láthat atyád barátai közül, a helyen pedig, melly Isten és emberek előtt jó nagy uramat illetné meg, halálos ellenét a gonosz Dénest kénytelen szemlélni!

— Sejtésem s némi homályos emlék mondja, szólt egyenesen a szolgálhoz intézett halk hangon a lovag, hogy ama szálas izmos termetű ember ott a harczbírák sátrában, Endre király jobbján, kinek kos orra fölött olly közel egymáshoz állnak vad szemei, szakállá bajsza pedig őszbe csavarodott — hogy az a nádor?

— Az. Alig három évvel ifjabb atyádnál, jó nagy uramnál, s mennyivel ifjabbnak látszik! Hja! a bűgond legjobb ránczesináló és fehéritő. Ő hirtelen s akkor őszült meg, mikor téged örökre elveszettnek hittünk. Mióta megjöttél ismét fiatalodni kezd.

— S kik ott a többiek? csak a királyt ismerem közöttük, ő keveset változott a szentföldi hadjárat óta.

— Balra, ha nem csalódom, Miklós tárnok ül, mellette Mihály bán szabocsi, s Tamás tolnai főispánok; a nádor mellett amaz alacsony termetű úr a veszprémi érsek; a király mögött ülő kövér gyapjuzsák pedig, kin olly ormótlanul áll az aranyos magyar ruha, Volvelin asztalnok; egy év előtt még ismaelita volt az ilyen —

— S nagybátyám? nincs jelen vagy csak én nem ismerem rá? vágott az ifju a szolga szavába.

— Épen most lép a királyi sátorba, mindnyájan még a királyné is fölkelnek előtte! felelt ragyogó szemekkel az öreg.

A lovag a mutatott helyre nézett, hol egy tiszteletet parancsoló arcú s galambfehér szakállú agg foglalta el a királyné jobbján üresen hagyott helyet.

Ez, Robert esztergomi érsek volt, ki néhány nap előtt befejezett országgyűlésen ama joggal ruháztatott fel, hogy a hozott törvények meg nem tartása miatt az ország bár milly magas hivatalnokait, egyházi átokkal terhelhesse.

VII.

A sötétkék májusi égről lesugárzó nap délpontra kezdett hágni, a nyilverseny végéhez közelgett, s már csak két vetélytárs között forgott fenn a kérdés, kiknek mindegyike háromszor egymásután lőtte nyilát a czéllap kellő közepébe, a jutalom dicsőségét pedig a másikkal megosztani nem akarta.

A harczbirák egy utolsó s elhatározó lövést határozotanak, s az eddigi két nyertes: Miklós a nádor fija, s a kalocsai érsek öcsese az ifju Ugrin, egymás mellett állva éles szemmel mérték a célul kitűzött gyűrűt, melly egy keresztbe tett póznához kötött vékony zsinegről lefüggve, a légben csendesen forgott. E gyűrűn átfűződve kellett a nyilvessző tompa széles végének megakadni, mit eszközölni annál nehezebbé vált, minthogy a gyűrűnek lassu körbeni forgása épen a kellő másodpercz pontos megtartását igényelte.

A versenynek azonban egy egészen véletlenül közbe jött esemény vete véget.

Az ifju Ugrin már épen jobb vállához emelintve tegezét a felajzott hürt kezdé elbocsátani, midőn egy, a királyi sátorból előhangzó sikoltásra ösztönyszerűleg ereszté le a feszített ivet, s feltekintvén tapasztalá, hogy a király, a királyné, a harczbirák, a nézők serege, minden fő a magasba néz fel, honnan kettős vad víjjogás minden perczben hallhatóbbá válik, dühös fájdalmas víjjogása két ragadozó madárnak, melly kiterjesztett szárnyakkal egymást csapkodva s körmeikkel egymás hasába merülve, a királyi sátor fölött sok ölnyire élethalál tusát vív.

E vívók egyike Jolánta királynénak honából Auxerre-ből magával hozott kedvencz vadász-sólyma volt, melly viszont úrnőjéhez hosszú megszokás s álatoknak saját hála-ösztön által annyira ragaszkodék, hogy tőle elválni, sőt tápot is mástól elfogadni soha nem akart. A királyné, mint akkor szokásos volt, balkarján vagy öklén mindig magával vitte a vékony ezüst lánczoeskán tartott ritka szépségű madarat.

Vele volt az a czéllövészet alkalmával is, s miután csaknem végig nyu-

galmasan gubbaszkodott rendes helyén, egyszerre tollait borzolni, fejét előre nyújtani, szárnyait emelgetni s fuldokló sajátságos sívással annak jeleit kezdé adni: hogy zsákmányt vagy ellenséget lát, s vele megküzdeni vágyik.

A királyné eleinte hizelgő szó és simogatással igyekvék őt csitítani, aztán, mint ezt már számtalanszor tevén, ereje és hűségében megbízva a lánczról szabad szárnyakra bocsátá a nyugtalan, s tovább nézé az érdekes versenyt.

A sólyom pár ölnyire emelkedék a légben, ott szárnyait örvendetesen megcsattogtatá, aztán, mint a gondolat villáma, felhasított a tiszta égbolt felé, s mindig kisebb ponttá válva, végre elenyészett.

A merész kalandort már már feledteté a sorompók közti két vetélytárs kísérlete; a királyné ezt jól láthatni előrehajolt, Robert érsek gondolatokba merülve simított végig hatyu-szakállán, Olinda pedig szótlánul, de titkon örülve ült, hogy a nagy tekintélyű ősz jelenléte által megmenekült a borzadva látott jegyes, Sámuel kincstárnok izetlen udvarlásától, ki a háttérben, egymásba fűzött karokkal állva, sötét arcját s kancsal szemeit a szép hajadonra szögezé. Az előtérben kis asztalkán ezüst nyilvessző feküdt, mit majd a nádor lánya kezéből veend át hősi jutalomként a nyertes.

A kérdés, hogy ez ki leend? pár percz múlva elhatározásnak nézett elébe, midőn Olinda némi meleget érte kezén elömleni, s látva, hogy ezt néhány csepp vér okozá, melly a magasból karja- s fehér pártájára hullott, az első megdöbbenésben élénken kiálta fel. A véreső rejtélyét rögtön megfejté a már említett vijjogás, s a királyné sólymának egy nála tiszser nagyobb kesellyeli elszánt viaskodása. Egy pillanat azonban a küzdőkre kétségbevonhatlanul mutatá, hogy ez nem sokáig fog tarthatni, s a sólyom vesztével leend bevégezve, a kesely egyike lévén ama roppant állatoknak, mellyek a vértés szikla odúiban fészkelve, ki ki csapnak a tájra, s mellyeket a bojtár nyája veszélyesebb ellenének tart a farkasnál.

Belátta ezt a királyné is s remegett kedvencz madaráért.

— Ott a czélpont! kiálta az összebonyolódott viaskodókra mutatva fel; ki a sast a sólyom bántalma nélkül elejti, azé leend a díj!

A sas már ekkor mindkét lába körmeivel tartá a sólymot s vinni akarta legyőzött ellenét.

Miklós és Ugrin újjából ugyanazon pillanatban süvölté fel a vessző, s az óriási saskesely rövid perczig a légben mozdulatlan függni látszék, aztán hirtelen hanyatt fordúlva zuhant le egyenesen a királyi sátor elébe. Esését a bámuló néptömeg öröm-ujjongása kísérte.

Hosszú kopasz nyakának fejét egy nyíl szögezte át; merevülő csont körmei közt még mindig ott lihegett az általa megvérzett sólyom.

Mire ez onnan kiszabadították, a két vetélytárs Ugrin és Miklós a legna-

gyobb érdek feszültséggel sietett s ért a sátor elébe, megtudni, melyiké közlök a siker dicsősége?

A harczbirák egyike kihúzta a hullából s magasan felemelé a jól irányzott vesszőt.

— Ez nem az enyém! szólt, miután megtekinté Miklós s boszus kétke-déssel lépett hátra.

— Megfoghatlan! az enyém sem! csodálkozék Ugrin; Magyarországbn illy nád nem terem, sem illy vasat reá nem készítenek; tevé hozzá a nyíl ébenfeketeségű s mégis hajlékony vesszejét figyelmesen vizsgálva.

— A mai nap dja e nyíl tulajdonosát illeti bár ki legyen az, s azért hívja fel hírnökünk a megjelenésre! parancsolá a sólymának megmentője iránt háladatos Jolánta királyné.

A hírnök, az általános meglepetés feszült csendében teljesíté a rendelvényt, s midőn szavait végzé, a néptömegeből ugyanazon sugár alak bontakozott ki, kinek csúcsos lezárt sisakját, finom fonadékú aczélingét, tegzét, kardját az imént annyira bámulta a sokaság.

Szilárd léptekkel közeledett a harczbirák felé, hol Endre király ült, s karmait mellén keresztbe fonva hajlott meg előtte, aztán a pár lépésnyire lévő királyi sátorbeliek előtt.

— Ismeretlen lovag, szólt hozzá a nádor, mint a harczbirák egyike; emeld le sisakod s nevezd meg magad!

A lovag lecsatolta sisakját s megrázta a fejről legyürüdő hollófürtöket, mellyek a rendkívül napbarnított arcot árnyékolák körül. Sötétkék szemeit lassú tekintettel hordá meg a gyülekezeten, melly őtet így fedetlenül sem ismerve, még inkább bámulá; aztán csengő fennhangon szólt:

— Tizennégy év előtt király! e helyről kísértelek a szentföldre, s az arab fogságban töltött tizennégy év után, melly idő alatt atyám kegyelmedet, fíját, mindenét veszté, itt állok előtted, karomat s életemet hazámnak ajánlani fel. Nevem Lőrincz, a kegyvesztett Simon fíja.

Bár ezelőtt már hire járt, hogy a kegyvesztett Simon bán fia él Palaestinában, s bizonyos súlyú ezüstért kiváltható, az egész még meseszerűbbnek látszott, hogysen rögtöni megjelenése köz meglepetést, sőt némellyeknél döbbenést ne okozzon. Sámuel sötét ragyás képe még jobban elkomorodott, s szemei baljós-latú ránczokba vonúltak össze e név hallatára, Olinda arcza ellenben ragyogó pirban derült fel, mintha a fagy ellen megvédő nap lépett volna fel láthatáráni; a királyné kedvtelő szemekkel mérte végig a gyönyörű ifjat, sőt maga Robert érsek is fölkelte ülőhelyéből, s hallhatólag fejezé ki örömét e nem várt fellépésén öcscsének, kit nővére tökéletes képmásának lenni talált.

Endre király arcán jó indulat s kegyesség tükrözé magát, mit szavak-

kal volt már épen kifejezendő, midőn a vonásait kémlő Dénes nádor által megelőztették.

— Maradtál volna inkább ott honnan jövel gyermek, dörgé ez boszús szózatával; mint hogy illy büszkén jelensz és szólalsz meg itt, hol helyed és szavad ninesen, te, a pártütő Simon fija, kinek atyja a király és az ország által felségsértés büneért harmadiziglen számüzetett. Az országgyűlés, melly az 1222-ki törvényeket néhány nap előtt erősíté meg, nem törle el ennek büntető ítéleteit, tudd ezt, s ne merészelj többé a király színe előtt megjelenni!

— Szavaimat a királyhoz s annak kegyelméhez intéztem, felelt a nádortól elfordított arczezal Lőrincz, nem pedig ahoz, ki családom elkobzott javait bitorolja. Simon fija csak a királytól várhat ítéletszót.

Endre király perczig habozott s hihetőleg győz bocsánatra kész szívének hajlama, ha tekintete a nádornak fenyegető arczkifejezésével nem találkozik. Ez háttérbe szorítá a jobb indulatot.

— A nádor kimondá ítéletemet; szólt s hangja inkább engesztelő volt, mint sújtó; s ez ítélet nem csak az enyém, de az országé is. Bocsánatom helyett, mit nem adhatok, vidd magaddal sajnálatom, s menj merre utaid visznek.

Fájó csend következék e nem lélekből származott szavakra.

— Dénes nádor legalább egyszer szólt igazat életében; töré meg e csendet az apja tetteért bünhődő; s ez akkor volt, midőn mondá, hogy jobb lett volna a pogányok közt maradnom. Isten és jobb jövő velünk!

S ezzel, a csúcsos sisakot fejére illesztve, tova menni készült.

— Megállj lovag! szólt hozzá a királyné, midőn a sátorhoz ért; a díj mindenestre tied, térdelj előnk, s te Olinda nyújtsd azt neki át.

— Nem ugy királyné, asszonyom! vágott ismét közbe az oda siető nádor; a harczbíró én vagyok, s a díjjat, e kegy és érdemjelt, a kegy és érdemen kívül levőnek nem ítélhetem, ki mint ilyen a versenyből különben is kizárva, hivatlanul tolt fel magát.

— Igaz, a számüztöt dísz nem s csak gyász illeti; mondá a harag szenvedélye nélkül, s mélyen az elhalaványult Olinda szeméibe tekinté egykori jegyese; de azt sem Isten, sem ember nem tilthatja el, folytatá emelt szózattal, hogy e tollat e nap s a hölgy emlékeül ne viseljem, kinek nem ígért s esküdt keze tőlem eltagadtatik.

Mondá, s a sas szárnyából kitépett magas tollat sisakgombjába tűzve, nyugodt méltósággal távozott s haladt el az utánna bámuló néptömeg előtt.

VIII.

Simon bán, kiről a nyilazó verseny alkalmával a fehérvári nyereggyártó beszélt az idegen lovagnak, méltósága s javai vesztése után az osztrák határ-

szélhez közel fekvő kis darab földére vonúlt, egész mindenére, mit neki, életén kívül az ifjabb király Béla közbenvetése megmenthetett.

A király köréből ekként szömüözött lovag keserü gyűlöletet szívében vitt magányába Dénes nádor s hatalomban levő pártja ellen, mellynek nem csak hogy saját bukását tulajdonítja, de mellynek működésétől a sanyargatott hon irányában sem várható egyebet, mint köz elszegényedést, elerkölcstelenülést, a hadi erő vég elgyengülését, s az országnak vég felosztatását.

E gyűlölet ama nem szünő fájdalommal váltakozott, s többnyire egy marczangoló érzületté egyesült: mit az egyetlen fiától megrabolt apa, édes-kínos emlékek által ápolt megszaggatott lelkében.

A szerencsétlenség s a magány e lelket még fogékonyabbá tevő a szenvedett sérvek átérzésére s keserü hangulatát lassankint világgyűlöletté fokozá. Évek multak, hogy pusztá jószága határbarázdáit nem lépte át, s hű szolgáján kívül mással nem váltá szót. E régi szolga s még két megmenekült cseléde volt minden környezete, kikkel ő együtt szántá a bokrokkal felvert sok éves ugarok egy kis részét, mitől az egy évi élelem bőven kikerült.

De ha legnagyobbbrészt pusztán s parlagon maradtak is a miveletlen földek, úri jogait rajtuk gyakorlatba venni szigorúbban senki nem tudta, mi aztán minden oldalról tőszomszédjának végtelen sok bajába került. E tőszomszéd Bengabál Dávid nem egyszer a birtok többszörös árával kínálta őt meg, de Simon erről hallani sem akart, s büszke hidegen utasítá vissza. Ezt a dolog vérig boszontá, s mi jogszerűen nem sikerült, ármányok és Dénes nádor által akarta Simont e birtokból kiturni. A király azonban, ki Béla fiának esküvel erősített szavát adá, Simonnak e számüzetési helyén egy hajszálát sem bántani, ez egyszer erélyt tanúsított s az öreg lovag jogai sértetlenek maradtak.

Egy kiépítetlen kőház, mit Simon még mint tárnok kezde emeltetni, a közeli mocsarakban bőven termő náddal jól rosszúl fedve, volt az egykori zászlós úr romlatag hajléka, hol ő, Márton szolga s a két cseléddel megvonúlva élt. Az alacsony hosszú terem, faragatlan tölgyasztallal közepén s vadbőrökkel betertett mohágygyal szögletében, az úr tanyája volt, s télire félig száraz gallyakkal tölteték meg, hogy legyen mivel a barlang-szájszerű nagy kandalóba fűteni. Tulsó végében pedig a formátlan kőháznak téres ól állott, hol a nehány ló tartására több gond fordították, mint mennyit a tulajdonos önmagának igényelt.

A ház ajtaja előtt illatos levelű vén diófa terjeszté védőleg terebélyes ágait a kuszált földélre, s árnyékban tartá az alája alkalmazott padot, hol a hirtelen öreggő öszülő férfi, a jövőnek soha, a jelennek alig s csak a multak emlékeinek élve, olly örömet szeretett elidőzni.

— Ha ő most itt volna! vagy: milly nagy és deli volna ő már! vagy:

csak élne, csak tudnám, hogy él, e kopár lét nem volna olly reménytelen! s ezekhez hasonló sohajok törtek fel néha a sulyosan emelkedő mell bensejéből, miket Márton az öreg szolga, kit a szerencsétlenség s hűsége, egykori urának inkább barátjává emelt, néma bús fejbólintással viszonzott. Jól tudta, ki ezen ő, kire az örömtelen apának bárhonnan elinduló gondolati örökösen visszatérnek, ez viszont meg volt győződve, hogy a hű szolga vele együtt érez s átértí fájdalmát, s így könnyülés volt legalább azt véle időnként néhány vonatkozó szóval közölhetni.

Igy múlt gyászos elvonultságban év év után, s már a tizenkettedik azon órától számítva, mellyben a lovag fiának vesztéről értesült. A vén diófa tizenharmadszor hullatá már az alatta merengőre őszi leveleit, midőn ezt egy esten szokatlan zaj verte fel határozatlan lelki zsidbadtságából. Feltekintett s Mártont látta meg, mint hoz karon szorítva egy idegent, s beszél hozzá — szokása ellen, hangosan.

Az öreg szolga, a mint a vándor mezű idegennel ura elé ért, csak ennyit mondhatott: „ez az én uram s most beszélj!“ s ezzel rögtön két nagy köny gördült le ősz pilláiról, mint később vallá, az első és utolsó talán életében.

A jövevény elmondá, hogy mint egyike a szentföldi hadjáratkor foglyúl maradt harczosoknak, most onnan küldetve jő, tudtúl adni, hogy Lőrincz él és ezer márka jó ezüstért vissza váltható. Elmondá, hogy a kilencz éves fogoly fiú Szelaheddin kedvencz apródjává lőn, ki őt minden hadi és lovagi gyakorlatban oktattatá, s hihetőleg saját testőrseregében kitünő rangra emelendi, ha időközben hirtelen meg nem hal; utóda azomban nem öröklé e hajlamot, s Lőrinczet, minthogy ez az Izlamot fölvenni nem akarta, gyűlölt hadi fogolyként tekintve, közmunkákra kényszeríti, s tudván, hogy atyja a legfőbb rangú magyar nemesek egyike, váltsági díjját az említett súlyú ezüstben határozta meg.

A jövevénynek, ki bajor születésű lévén, honába erre tért vissza, még sokat, igen sokat kelle beszélni. Az éj első fele illy kifogyhatlan forrású kérdések és feleletekben tölt el; másik felében az öröm nem engede a boldog apa szemeire álmot szállani. Tervezett és számított és töprenkedett, hogy és miként szerezze meg az akkori idők becs-fogalmaihoz mérve roppant összeget?

Az első szürkületkor lovára ült s Fertővár felé, mellyek pompás épületét külföldről jártak megbámulni utasok, ő azonban még eddig megtekintésre sem méltatta, lovagolt, s felkeresvén a vár urát, az egyetlent, ki e pénzsűk időkbén a kellő összeget rögtön előterjeszteni képes lehete, érte ősi gyémántjait ajánlá fel zálogúl.

S most Bengabál Dávidon volt a sor a büszke nemes éreztetett daczát visszatorlani, mit meg is tőn az által, hogy a kölcsönt megtagadva, azt csak ama feltétel alatt igéré, ha a kívánt ezer márkáért fekvő birtokát örök áron

szélhez közel fekvő kis darab földére vonúlt, egész mindenére, mit neki, életén kívül az ifjabb király Béla közbenvetése megmenthetett.

A király köréből ekként szöszűzött lovag keserű gyűlöletet szívében vitt magányába Dénes nádor s hatalomban levő pártja ellen, mellynek nem csak hogy saját bukását tulajdonítá, de mellynek működésétől a sanyargatott hon irányában sem várhata egyebet, mint köz elszegényedést, elerkölcstelenülést, a hadi erő vég elgyengülését, s az országnak vég felosztatását.

E gyűlölet ama nem szűnő fájdalommal váltakozott, s többnyire egy marczangoló érületté egyesült: mit az egyetlen fiától megrabolt apa, édes-kínos emlékek által ápolt megszaggatott lelkében.

A szerencsétlenség s a magány e lelket még fogékonyabbá tevő a szenvedett sérvek átérzésére s keserű hangulatát lassankint világgyűlöletté fokozá. Évek multak, hogy pusztá jószága határbarázdáit nem lépte át, s hű szolgáján kívül mással nem váltá szót. E régi szolga s még két megmenekült cseléde volt minden környezete, kikkel ő együtt szántá a bokrokkal felvert sok éves ugarok egy kis részét, mitől az egy évi élelem bőven kikerült.

De ha legnagyobbrészt pusztán s parlagon maradtak is a miveletlen földek, úri jogait rajtuk gyakorlatba venni szigorúbban senki nem tudta, mi aztán minden oldalról tőszomszédjának végtelen sok bajába került. E tőszomszéd Bengabál Dávid nem egyszer a birtok többszörös árával kínálta őt meg, de Simon erről hallani sem akart, s büszke hidegen utasítá vissza. Ezt a dolog végig boszontá, s mi jogszerűen nem sikerült, ármányok és Dénes nádor által akarta Simont e birtokból kiturni. A király azonban, ki Béla fiának esküvel erősített szavát adá, Simonnak e száműzetési helyén egy hajszálát sem bán-tani, ez egyszer erélyt tanúsított s az öreg lovag jogai sértetlenek maradtak.

Egy kiéptetlen kőház, mit Simon még mint tárnok kezde emeltetni, a közeli mocsarakban bőven termő náddal jól rosszul fedve, volt az egykori zászlós úr romlatag hajléka, hol ő, Márton szolga s a két cseléddel megvonúlva élt. Az alacsony hosszú terem, faragatlan tölgyasztallal közepén s vadbörökkel betérített mohágygyal szögletében, az úr tanyája volt, s télire félig száraz gallyakkal tölteték meg, hogy legyen mivel a barlang-szájszerű nagy kandalóba fűteni. Tulsó végében pedig a formátlan kőháznak téres ól állott, hol a nehány ló tartására több gond fordították, mint mennyit a tulajdonos önmagának igényelt.

A ház ajtaja előtt illatos levelű vén diófa terjeszté védőleg terebélyes ágait a kuszált földélre, s árnyékban tartá az alája alkalmazott padot, hol a hirtelen öreggő őszülő férfi, a jövőnek soha, a jelennek alig s csak a múltak emlékeinek élve, olly örömet szeretett elidőzni.

— Ha ő most itt volna! vagy: milly nagy és deli volna ő már! vagy:

csak élne, csak tudnám, hogy él, e kopár lét nem volna olly reménytelen! s ezekhez hasonló sohajok törtek fel néha a sulyosan emelkedő mell bensejéből, miket Márton az öreg szolga, kit a szerencsétlenség s hűsége, egykori urának inkább barátjává emelt, néma bús fejbólintással viszonzott. Jól tudta, ki ezen ő, kire az örömtelen apának bárhonnán elinduló gondolati örökösen visszatérnek, ez viszont meg volt győződve, hogy a hű szolga vele együtt érez s átértí fájdalmát, s így könnyülés volt legalább azt véle időnként néhány vonatkozó szóval közölhetni.

Igy múlt gyászos elvonultságban év év után, s már a tizenkettedik azon órától számítva, mellyben a lovag fiának vesztéről értesült. A vén diófa tizenharmadszor hullatá már az alatta merengőre őszi leveleit, midőn ezt egy esten szokatlan zaj verte fel határozatlan lelki zsibbadtságából. Feltekintett s Mártont látta meg, mint hoz karon szorítva egy idegent, s beszél hozzá — szokása ellen, hangosan.

Az öreg szolga, a mint a vándor mező idegennel ura elé ért, csak ennyit mondhatott: „ez az én uram s most beszélj!” s ezzel rögtön két nagy könyörgődült le ősz pilláiról, mint később vallá, az első és utolsó talán életében.

A jövevény elmondá, hogy mint egyike a szentföldi hadjáratkor foglyúl maradt harczosoknak, most onnan küldetve jó, tudtúl adni, hogy Lőrincz él és ezer márka jó ezüstért vissza váltható. Elmondá, hogy a kilencz éves fogolyfiú Szelaheddin kedvencz apródjává lőn, ki őt minden hadi és lovagi gyakorlatban oktattatá, s hihetőleg saját testőrseregében kitünő rangra emelendi, ha időközben hirtelen meg nem hal; utóda azomban nem öröklé e hajlamot, s Lőrinczet, minthogy ez az Izlamot fölvenni nem akarta, gyűlölt hadi fogolyként tekintve, közmunkákra kényszeríti, s tudván, hogy atyja a legfőbb rangú magyar nemesek egyike, váltsági díjját az említett súlyú ezüstben határozta meg.

A jövevénynek, ki bajor születésű lévén, honába erre tért vissza, még sokat, igen sokat kelle beszélni. Az éj első fele illy kifogyhatlan forrású kérdések és feleletekben tölt el; másik felében az öröm nem engede a boldog apa szemeire álmodni szállani. Tervezett és számított és töprenkedett, hogy és miként szerezzé meg az akkori idők becs-fogalmaihoz mérve roppant összeget?

Az első szürkületkor lovára ült s Fertővár felé, mellyek pompás épületét külföldről jártak megbámulni utasok, ő azonban még eddig megtekintésre sem méltatta, lovagolt, s felkeresvén a vár urát, az egyetlen, ki e pénzsűk időkbén a kellő összeget rögtön előterjeszteni képes lehete, érte ősi gyémántjait ajánlá fel zálogúl.

S most Bengabál Dávidon volt a sor a büszke nemes éreztetett daczát visszatorlani, mit meg is tőn az által, hogy a kölcsönt megtagadva, azt csak ama feltétel alatt igéré, ha a kívánt ezer márkáért fekvő birtokát örök áron

adandja át. Erről ismét Simon, bár az elpusztult jószág az ajánlott összegnek felét sem érte meg, nem akart hallani, s olly kijelentéssel távozik, hogy nagyértékű gyémántjaira más zálogost is találанд.

Ezt azonban könnyebb volt mondani, mint eszközölni azon időben, s az öreg Simon már már ingadozott szándékában, midőn harmadnap reggelén maga a tőzsér jött az ajánlat elfogadásával, s ama titkos tervvel, mit később fogatna is vőn.

Az alku megkötötték három tanú előtt. Dávid átvevé a gyémántokat, Simon az ezer márkát olly kötelezéssel, hogy azt három részletben fizetendi le, s az utolsó részletnél a zálogot visszaveendi.

Huszonnégy órát sem késett ezután, s Mártont helyettesül hon hagyva megindult a hosszú útra, mellyből tíz viszontagságos hó múlva, kedves fiával együtt érkezett meg a katangkórós ősi telek rom-lakába.

IX.

Lőrincz természetől nagyra törő lelke a változatlan magányban nem találva élelényt, komor és gondolkodó lőn.

— Mi másnak álmodta ő a sugár pálmák honában a tizennégy év óta nem látott magyar földet susogó csererdőivel, zúgó folyamaival, kalásztengerű sikkajával, a rajta pezsgő rokonnéppel s ennek harczi dicsőségével!

A gyermekkori benyomások édes-tisztán maradtak s éltek ott emlékében s a visszavágyó fájdalom varázs ecsete által még tündériebbekké színezve, ragyogtak előtte. Minden, mit az idő és tértávolság búcsövén szemléle, fényes nagy és dicsőnek mutatkozik, s hazáját nem is tudta másként, mint magasztos lovag-erény, szabadság és győzelem hazájának képzelni, hol a számára nőtt cser-ág tőle tenger és puszták által elválasztva, fonnyad el.

Szelaheddin udvarában Esztergam falaira, a czedrusokkal szegélyezett Jordán partjain az ősz Dunára, a tevés sivatagon a tiszai sikra gondolt, s a hősökkel környezett Endre király, a méltóságos hullámzatú folyam, az alföldi lapály rezgő délibábjával és dobogó méneseivel, az édes szülőföld kiterjesztett karokkal látszék őt hívni keblére, s ismerős szellemi hangon beszélve hozzá, napról napra fájóbbá növelé szívében amaz olthatlan epedést, melynek neve: honvágy.

S most midőn a tizennégy év gyönyörű eszmény-világát a valóságban le-törpülni, elhomályosodni látta, most, midőn az apai magány szűk körében tétlenségre kárhoztatva, olly messze esett ragyogó álmái valósulásától: lelkébe a csalódás lehangoltsága s utó unalma szállott. A világ-kerülő apának elég és minden volt az újra birt egyetlen fiú, ellenben e fiúnak, ki mindenben mi nagy és magasztos a legjobbakkal versenyezni égett, lehetett-e kielégítő a jövőtlen

és céltalan élet, mi reá, az őt gyűlölni s legfölebb túrni és remélni tanító apa körében várt?

Ifju lelke nem volt képes ama sötét árnyalatok felfogására, mikkel az öreg az ország siralmas állapotát festé. Azt hívé, hogy mindezt csak a keserü gyűlölet láttatja így a számüzöttel, ki új kegyért esdeni büszke. S bár e büszkeséget méltánylá is apjában, de egyszersmind hívé, hogy ő maga nem fogna megalázást kockáztatni, ha a király előtt megjelenve, mint nem részese a néhány év előtti belháborúnak, sőt ezen egész korszak alatt épen a király ügyéért rabságot szenvedő, karát s szolgálatát felajánlaná.

E szándékáról azonban mit sem szóla, s azon ürügy alatt, mintha Bélát az ifjabb királyt menne fölkeresni, egy reggelen, Márton által kísérve Esztergomnak indúlt.

Itteni fellépése, mellynek a nyilverseny alkalmával tanúi valánk, atyja előtt örökös titok maradt. Jól tudta, hogy e durva visszautasítás még inkább fogná apját ingerelni, s azért erről Mártonnal egyetértőleg hallgatva, csak annyit vallott meg, hogy Bélát, ki az országgyűlés befejezte után azonnal a kormánya alatti tiszavidékre költözött, Esztergamban már nem találva, épen utánna volt indulandó, midőn anyjáróli nagybátyja Robert esztergomi érsek titkon magához hívatta s a legkegyelmesebben fogadta őt.

Robert, kinek nővére Simon bán neje volt, a belháború gyászos ideje óta nem találkozott sógorával, ki őt, valamint a királyi udvarnak egyenkint s összesen minden emberét, ellenségének tartá. Pedig az érsek megtette Simonért a mit tehetett, s Béla után leginkább neki volt köszönhető, hogy a pártütő életben hagyaték. Ezt azonban Simon nem tudta vagy tudni nem akarta, s mert a nádor által szüntelen gyanúsított ősz, hogy hitelét fentartsa, sógorával minden viszonyt megszakítani volt kénytelen, ez végre őt is köz-gyűlöletébe zárta.

S most a büszke vén nemes eleinte alig tudta megbocsátani fiának, hogy nagybátyja meghívásának engedve, küszöbét átlépte; midőn azonban megérté tőle, hogy az érsek és nádor közt a leghalálosabb gyűlölet forrong, s hogy az első, az ifjabb királylyal Bélával egyetértve, csak ez alkalmas időpontra vár, mellyben Dénest és pártját megbuktatva, Endrét a nyomasztó befolyás alól felszabadítsa; midőn továbbá Lőrincz elmondá, hogy nagybátyja az egyházi átok kijelentése jogával ruháztatott fel, s ezzel a gonosz tanácsadók ellen tetteleg élni is szándékozik. Simon bán némileg kibékült fia eljárásával, sőt később azt sem ellenzé, hogy ez az érseket gyakrabban meglátogathassa, s tőle a keresztyén hit ágazataiban, miket a mozlemek közt töltött hosszú év sor emlékében meghomályosított, oktatást nyerhessen.

Lőrincz ezután majdnem többet időzött Esztergamban érsek nagybátyjá-

adandja át. Erről ismét Simon, bár az elpusztult jószág az ajánlott összegnek felét sem érte meg, nem akart hallani, s oly kijelentéssel távozik, hogy nagyértékű gyémántjaira más zálogost is találанд.

Ezt azonban könnyebb volt mondani, mint eszközölni azon időben, s az öreg Simon már már ingadozott szándékában, midőn harmadnap reggelén maga a tőzsér jött az ajánlat elfogadásával, s ama titkos tervvel, mit később fogatba is vőn.

Az alku megkötötték három tanú előtt. Dávid átvevé a gyémántokat, Simon az ezer márkát oly kötelezéssel, hogy azt három részletben fizetendi le, s az utolsó részletnél a zálogot visszaveendi.

Huszonnégy órát sem késett ezután, s Mártont helyettesül hon hagyva megindult a hosszú útra, mellyből tíz viszontagságos hó múlva, kedves fiával együtt érkezett meg a katangkórós ősi telek rom-lakába.

IX.

Lőrincz természettől nagyra törő lelke a változatlan magányban nem találva élelményt, komor és gondolkodó lőn.

— Mi másnak álmodta ő a sugár pálmák honában a tizennégy év óta nem látott magyar földet susogó csererdőivel, zúgó folyamaival, kalásztengerű sikjaival, a rajta pezsgő rokonnéppel s ennek harci dicsőségével!

A gyermekkori benyomások édes-tisztán maradtak s éltek ott emlékében s a visszavágyó fájdalom varázs ecsete által még tündériebbekké színezve, ragyogtak előtte. Minden, mit az idő és tértávolság bücsövén szemléle, fényes nagy és dicsőnek mutatkozék, s hazáját nem is tudta másként, mint magasztos lovag-erény, szabadság és győzelem hazájának képzelni, hol a számára nőtt cser-ág tőle tenger és puszták által elválasztva, fonnyad el.

Szelaheddin udvarában Esztergam falaira, a czedrusokkal szegélyezett Jordán partjain az ősz Dunára, a tevés sivatagon a tiszai sikra gondolt, s a hősökkel környezett Endre király, a méltóságos hullámzatú folyam, az alföldi lapály rezgő délibábjával és dobogó méneseivel, az édes szülőföld kiterjesztett karokkal látszék őt hívni keblére, s ismerős szellemi hangon beszélve hozzá, napról napra fájóbbá növelé szívében amaz olthatlan epedést, mellynek neve: honvágy.

S most midőn a tizennégy év gyönyörű eszmény-világát a valóságban le-törpülni, elhomályosodni látta, most, midőn az apai magány szűk körében tétlenségre kárhoztatva, oly messze esett ragyogó álmái valóságától: lelkébe a csalódás lehangoltsága s utó unalma szállott. A világ-kerülő apának elég és minden volt az újra birt egyetlen fiú, ellenben e fiúnak, ki mindenben mi nagy és magasztos a legjobbakkal versenyezni égett, lehetett-e kielégítő a jövőtlen

és czéltalan élet, mi reá, az őt gyűlölni s legfőlebb tőrni és remélni tanító apa körében várt?

Ifju lelke nem volt képes ama sötét árnyalatok felfogására, mikkel az öreg az ország siralmas állapotát festé. Azt hívé, hogy mindezt csak a keserü gyűlölet láttatja így a számüzöttel, ki új kegyért esdeni büszke. S bár e büszkeséget méltánylá is apjában, de egyszersmind hívé, hogy ő maga nem fogna megalázást kockáztatni, ha a király előtt megjelenve, mint nem részese a nehány év előtti belháborúnak, sőt ezen egész korszak alatt épen a király ügyeért rabságot szenvedő, karát s szolgálatát felajánlaná.

E szándékáról azonban mit sem szóla, s azon ürügy alatt, mintha Bélát az ifjabb királyt menne fölkeresni, egy reggelen, Márton által kísérve Esztergomnak indúlt.

Itteni fellépése, mellynek a nyilverseny alkalmával tanúi valánk, atyja előtt örökös titok maradt. Jól tudta, hogy e durva visszautasítás még inkább fogná apját ingerelni, s azért erről Mártonnal egyetértőleg hallgatva, csak annyit vallott meg, hogy Bélát, ki az országgyűlés befejezte után azonnal a kormánya alatti tiszavidékre költözött, Esztergamban már nem találva, épen utánna volt indulandó, midőn anyjáróli nagybátyja Robert esztergomi érsek titkon magához hivatta s a legkegyelmesebben fogadta őt.

Robert, kinek nővére Simon bán neje volt, a belháború gyászos ideje óta nem találkozott sógorával, ki őt, valamint a királyi udvarnak egyenkint s öszszesen minden emberét, ellenségének tartá. Pedig az érsek megtette Simonért a mit tehetett, s Béla után leginkább neki volt köszönhető, hogy a pártütő életben hagyaték. Ezt azonban Simon nem tudta vagy tudni nem akarta, s mert a nádor által szüntelen gyanúsított ősz, hogy hitelét fentartsa, sógorával minden viszonyt megszakítani volt kénytelen, ez végre őt is közgyűlöletébe zárta.

S most a büszke vén nemes eleinte alig tudta megbocsátani fiának, hogy nagybátyja meghívásának engedve, küszöbét átlépte; midőn azonban megérté tőle, hogy az érsek és nádor közt a leghalálosabb gyűlölet forrong, s hogy az első, az ifjabb királylyal Bélával egyetértve, csak ez alkalmas időpontra vár, mellyben Dénest és pártját megbuktatva, Endrét a nyomasztó befolyás alól felszabadítsa; midőn továbbá Lőrincz elmondá, hogy nagybátyja az egyházi átok kijelentése jogával ruháztatott fel, s ezzel a gonosz tanácsadók ellen tetteleg élni is szándékozik. Simon bán némileg kibékült fia eljárásával, sőt később azt sem ellenzé, hogy ez az érseket gyakrabban meglátogathassa, s tőle a kezesztyén hit ágazataiban, miket a mozlemek közt töltött hosszú év sor emlékében meghomályosított, oktatást nyerhessen.

Lőrincz ezután majdnem többet időzött Esztergamban érsek nagybátyjá-

nál, mint apja mellett. Ki, midőn fia hozzá néhány napra meg megtért, újult érdekekkel kezdé hallgatni a királyi udvar körül történőket, s titkon remélve az idők jobbra fordulását, nyugtalanul várta ez időpontot, s zugolódék tapasztalván, hogy az üdvös országgyűlési határozatok daczára, minden a régi kárhuzatos kerékvágásba halad.

Volt még egy pont, mit Lőrincz, apja előtt soha egy gondolattal sem merészelt érinteni. Az érsek látván a köz-erkölcs s a keresztyén vallás sülyedését, országszerte elrendelé, hogy a falukban s városokban naponkint isteni tisztelet tartassék, ő maga pedig, azonkívül hogy a szószékből nyilvánosan is inté a fővárosi népet, hetenkint kétszer összegyűjté magánál a főnemesek gyermekeit épületes oktatásokra.

Egy illy alkalommal, az érsek legbensőbb szobájában s valószínűleg nem egészen történetesen, találkozott Lőrincz a nádor lányával, ki neki gyermekkorában jegyezteté el, később pedig, midőn Dénes és Simon közt a barátság megszakadt, s Lőrincznek évek óta hírét sem lehetett hallani, atyai parancs következtében, Sámuel kincstárnoknak lőn jegyese. Robert e frigyét nem csak nem helyeslé, sőt egész erejéből ellene is szegült, kijelentvén, hogy arra áldását soha sem adandja, s később, midőn a szaraczénekhez szító Sámuelre az eretnokség vádja bebizonyult, s az országgyűlés által hivatalától megfosztatott, őt arra ítélé, hogy hibájának helyrehozása és maga tisztítása végett keresztet vegyen fel, menjen túl a tengeren, s a szent földről három év múlva mint testben lélekben megtörődött ájtatos zarándok térjen meg. De Sámuel ez egyházi parancsnak nem engedelmeskedék, s az országban folytatá garázdaságait. Épen ekkor történt Lőrincz újra föltünése; az érsek használá az alkalmat, s Olinda első eljegyzését Isten és emberek előtt törvényesnek tartva, kezét Lőrincz kezével — az említett találkozáskor ismét egyesíté, s e kézfogót addig, mig ol-tár előtti szentesítésének ideje eljövend, titokban tartani rendelé.

Lőrincz, midőn ezen, őt Esztergamhoz annyira vonó érdekét atyja előtt elhallgatá, nemcsak a titoktartási parancsnak, hanem ama benső sugallatának is engedett, melly nyilván mondá: hogy e lépésnek legmakacsabb ellenzője saját atyja leend, kiben a Dénes név említésére is düh és irtózat keletkezik; s így minden, mire törekedett, abban állott, hogy őt legalább az érsek iránt kiengesztelje.

Ez sikerült is neki, annyira, hogy midőn utolsó hazajövele alkalmával hatszáz márka ezüstöt hozna magával nagybátyjától, Simon ez összeget, mint neje hozományának egy részét s így Lőrincz jogszerű örökségét elfogadhatónak találta.

E hatszáz márka volt az, mellyel 1231-ik év Jakab napján Dants Simon tartozása nagyobrszét Bengabál Dávidnak lefizetni akarta.

S most vegyük fel újra történetünknek — az előzményekbeni szükséges tájékozás végett imént elbocsátott fonalát. (Vége követ.)

K É S Ö Á B R Á N D.

LÉVAY JÓZSEFTŐL.

Szememet már félig
Befogta az álom,
De azért még most is
Szép arczodat látom.
Itt mosolygasz,
Itt lebegsz előttem,
Ah pedig beh
Messze vagy te tőlem!

Messze vagy, messze vagy
Csillagnál is messzebb;
De nálad a csillag
Ragyogása sem szebb;
Száll szerelmem
Gyors fecskéje érted,
De mi haszna!
Soha el nem érhet.

Ajakam akkor is
Csak nevedet zengi,
Ha éjjel álmodom
És nem hallja senki.
Álmaimat
Rózsaujjod hímzi;
Még sem tudok
Álmaimba bízni.

Nem lesz olyan idő,
Nem hiszem én soha,
Hogy szived szívemet
Megértse valaha,
Neked megvan
Ohajtott virágod,
S engem a sors
Az utfélre vágott.

Mért nem találkoztunk
Szép hajnalkorodban,
Midőn szived első
Szerelemre lobbant.
Midőn nem volt
A világra gondod
S magáénak
Még senki sem mondott!

Mi lehetett akkor
Ez arcz és e lélek,
Mellyben most is forrnak
Még a szenvedélyek!
Hajnal fénye,
Vezuv lángolása;
Egy mennyország
Üdve boldogsága!

Leszállt volna akkor
Kebeled halmára
Ábrándos szerelmem
Égberontó vágya,
S homlokodat
Nem mulandó rózsza,
Örökös hír
Koszoruzta volna!

Téged a jó Isten
Költőhöz teremtett
S feledékenységből
Pusztaságra ejtett;
Világodat
Mondom pusztaságnak,
Virágtalan
Gyász egyformaságnak.

Fut, rohan az idő
 S azon veszed észre
 Hogy végkép oda van
 Életed jobb része,
 Mint bolygó fény,
 Melly hevítő nyárban
 Végsőt lobbant
 Valamelly mocsárban.

Én meg, mint az égnek
 Eltévedt vándora,
 Egyedül bujdosom
 Földön ide s tova,
 S hogy lehullott
 Éltem csillagzatja,
 Csak egy hideg
 Kődarab mutatja!

MAGYAR NÉPVILÁG.

ÉLETRÉPEK AZ ELMULT JÓ IDŐKBŐL.

IRTA

JÓKAI MÓR.

Kedves a tyafiak.

(Folytatás.)

A kettős konyhaajtó e közben kinyilt, s a felső részén kidugta magát a már megnevezett házi úr, egy megtudhatatlan időkorú férfiú, kinek nem volt elég, hogy a ragya megverte az ábrázatját, hanem még ő maga is csúffá tette azzal, hogy a bajuszát az órra alatt leborotválta, s csak a két szája végiben hagyta meg; minél fogva úgy nézett ki, mint egy vidra.

Egy roszt, télen hideg, nyáron meleg kaput volt rajta, annak az újjai könyökig föltúrva, s mind a két keze tele csapófülddel, a mint épen a kályhából kibújt, melyet saját maga tapasztott.

Arcvonásai épen nem törekedtek nyájasak lenni, a mint rokonait meglátta, s bár az asszonyosság nyájasan üdvözlé, még az ajtó alsó felét sem igen látszott kinyitni. Végre mégis csak bebocsátá vendégeit, a könyökével nyitva ki az ajtó kilincsét.

— Hát hol jártok ennyien?

Az asszonyosság megcsóválá szelid fejét s testvére kormos szurtos állapotjára mutatva, megfeddé őt nyájas szavakkal.

— Ugyan, ugyan édes bátyám, hát magának kell az ilyen munkát végezni?

— A munka nem szégyen; a mit magad megtehetsz, azt ne bíz másra.

— Kezet csókolnék bátyám, ha lehúzná a keztyűjét; szólt közbe kötekedve Károly úrfi.

— Könnyű ilyen nagy uraknak beszélni, mint ti vagytok. Kiki teszi a mi szegénységétől telik. Te Boris hozz egy tál vizet, hadd mossam meg a kezem, mert ezek az urak szégyenlenek velem szóba állni.

— Majd tálat piszkolok azzal. Kiálta vissza a házi doromb, ott a dézsa.

Ábris úr kiment és megmozdott a dézsában, megtörülközött pedig az ágylepedőben, felhajtva az ágyterítőt.

Vendégei az alatt beléptek a szobába. Valami kellemetlen, kiállhatlan illat állta el annak egész levegőjét. Minden háznak meg van a maga sajátos illata, némelly

szobába belépve, olly meghívó, olly kedves szag üti meg az ember érzékeit, mellyről nem tudni miben van, honnét jön? míg másutt olly aggasztó, olly szorongatást gerjesztő bűz fogadja a látogatót, hogy háttal megy vissza. Ez utóbbiak közé tartozott Ábris úr szobája; a falakon még ott feketéllett, a mit tavali és harmadévi legyek fölirtak rájuk, a padló beszélni látszott a mult téli disznóölés viszontagságairól, az ágyak alatt szalma és pehely, s a bútorokon újjnyi vastagságu por, az ablakon pedig épen nem lehetete kilátni, hanem pókháló volt elég minden szegletben.

A belépő asszonyság nagyot sohajtott a szobában széttérintve: meglátszott arczán, hogy boldogult édes anyjára gondol e perczen, míg az élt, ezek a szobák nem voltak illyen piszkosak, rendetlenek, nem verte ki az ember szemét a légy, nem lepte be a bútorokat a por.

Ábris bácsi azalatt megmozdott, megtörülközött, olly ábrázattal, mellyen látni lehetett, hogy rá nézve a mozdás egy neme a penitenciának, azután bejött, nagy hidegen megcsókolt minden embert, mosolygani is kezdett egy kicsinyt, hanem az nem sikerült neki, hát abba hagyta.

A vendégek örömet lerakták volna felöltönyeiket, de hová? Tisztességes ruhával bajos volt valamihez hozzá érni.

— De szeretnék én valahová leülni Ábris bácsi, szállalt meg legelőbb Lizike ártatlan kérezkedéssel tekintve szét.

— Hát leánykám, itt a sok szék, meg a pamlag, kinálá Ábris úr.

— Hát szabad ezekről ezt a sok szép port leverni? kérdé Lizike hamis együgyűséggel, én azt gondoltam, hogy szárítani van ide terítve.

— Hallgatsz te gonosz! csitítá az édes anyja, míg Ábris úr megzavarhatlan kegyes orczával monda:

— Porból lettünk, porrá lészünk, azért a port ne utáljuk. — S hogy aranymondátát cselekedettel is erősítse, fogá a kaputja szárnyát s három széket a három vendég számára letörölt vele, a negyedikre leült maga.

Az asszonyság leült tehát az egyik székre, Ábrahám úr a másik székre, az egyik nem szólt, a másik hallgatott, s ez így tartott mintegy fél óráig; ez a legkönnyebb neme a mulatságnak. Csak néha sóhajtott hol az egyik, hol a másik egy nagyot.

— Hja — ja . . .

Mire a másik egy óranegyed mulva visszafelelt

— Haj — haj . . .

Károly ez alatt kiment a lovakat megnézni, s ismét bejött, Erzsike pedig az ablaknak állva, rálehelte és betüket irt rá az újjával.

Hogy az előbb Lizikének neveztük a kis furfangos egyéniséget, az mit sem tesz. Egy névtől származik mind a kettő, s alig van a magyar nyelvben elnevezés, mellynek variatioiban a legnagyobb gyöngédségtől a legnagyobb gorombasáig annyi volna befoglalva, mint ebben, ugyanazon névből származván a behizelgő Líza, a vidám Erzsike, mellyből a tenyerestalpas Erzsú és a kormos Böske.

Hogy Ábrahám úr valakitől azt kérdezte volna: kell-e valami? azt ugyan nem cselekedte; csak ült és sohajtozott.

Hanem nem sokára benyit a kocsis, Matyi, egy hamis alföldi csikósból verbuvált ficzkó, vakmerő, szájas, furfangos.

— Nagy uram, hol árulnak itten szénát? szól beköszöntve a házi úrnak.

— Szénát, szénát? hát kinek az a széna?

— Nem nekem, hanem a lovamnak. Nem is az én lovamnak, hanem annak a négy lónak a min jöttünk.

— Hát — hiszen — majd adok én; szólt egyenkint szűrve a szót Ábris úr, s fogta a pajta kulcsait és kiment.

Az ajtón kívül lehele jól hallani Boris dörmögését.

— A tatár látta! négy lóval járni, csak azért, hogy több széna fogyjon, mintha nem elbirná őket kettő.

Ábrahám úr adott szénát Matyinak, lelkére kötve, hogy el ne hullassa, mert drága. Azzal visszajött, leült és hallgatott tovább.

Matyi újra benyit.

— Nagy uram, hol van itt egy kocsmá?

— Kocsmá? Minek az a kocsmá?

— Szeretnék egy pohár bort hozni, nem a lovamnak, hanem magamnak.

— No — várj — majd mingyárt adok én.

S fogta a pinczekulcsot és ment. Matyinak meg kellett állni a pinczegádorban.

Boriska dúlt fült; csapkodott, esőrtetett, veszekedett odakinn egymagában.

Alig jött vissza az öreg úr s alig kezdett a hallgatáshoz, Matyi újra megint belép.

— Nagy uram, a Boriska azt kérdezteti, hogy mit főzön vacsorára?

— Szoktatok ti vacsorálni? kérdé Ábris úr vendégeihez fordulva.

— Szoktunk bizony, sietett felelni Károly, mielőtt szerény anyja ellenkezőt mondhatna.

Ábris úr nagyot sohajtott, felkelt és kiment a konyhába, s ott elkezdte szép halkán beszélgetni Boriskával, ki ellenben iparkodott olly fennhangon beszélni, hogy odabenn is meghallhassák.

„— Mit? azt a szép kappant? — Nem ezért a viláért! — Én? most tüzet rakni? Hasogatott fám sincs. — Hát van sajt. — Én bizony most nem gyúrok téstát, mert a kezem fáj. — De azt a fazék lekvárt bizony meg nem kezdem. — Én hozzá sem nyúlok. Én nem vagyok szakácsnéja. Mért nem tart szakácsot, ha vendégfogadós akar lenni.“

Ezt odabenn mind szépen lehetett hallani.

Ábris úr azonban most az egyszer mégis igazságos haragra gerjedt, s kimenvén az udvarra, lesodrófázott egy cziómeres kakast, vérit vette maga, tüzet rakott, s elkezdte a szárnyas állatot koppasztani, míg Boriska látva, hogy ennek csakugyan meg kell lenni, ki nem kapta kezéből s be nem kergette a konyhából.

Két óra mulva készen volt a nagy vacsora. A derék becsületes kakas olly közmás volt, a millyen csak lehetett, s a húsánál csak a csontja volt keményebb. A czupákos kenyér a késhez ragadt, ha vágták, s a szájpádláshoz, ha rágták, s minden étel meg volt sózva, paprikázva úgy, hogy szikrát hányt a szeme, a ki belekóstolt.

A vendéghölgy étlen ült az asztalnál, s még nagyobbakat sohajtott, látva a nagy penészszordákat boldogult édes anyja abroszaiban, az ismerős késeket villákat szarvascsont nyeleikből kiszedve, s az ősi tálakat, tányérekat csorbán repedezve. Mire jut a férfi, ha feleség nincs a háznál!

Átesve a vacsorán, végre is meg mert szólalni Ábris úr, megkérdezvén hugától, hogy hova utaznak?

Az megvallá, kegyesen felfohászkozva, hogy ** -re Berkessy Gábor úr látogatására.

— Mit! ahoz a rossz emberhez? kiálta fel Ábris úr, nem egészen menten a megivott kerti bor befolyásától.

— Hát miért légyen ő rossz ember! kérde Károly féltréfásan, félérzékenyen.

— Mert mikor én debreczeni diák voltam, ő meg juratus diák, feladott, a miért kocsmába látott menni. Huszonnégy órai carcerre büntettek érte. Soha sem felejttem el neki.

Annak pedig már lehetett jó harmincz esztendeje.

— S hát mért mentek oda? kérde Ábris úr.

Az asszonyosság nem felelt semmit, mellyen kapva Lizike felvévé a szót s nagy emberi méltósággal elmondá.

— Leánynézőbe megyünk. Berkessy úrnak van egy leánykája, a ki épen a bátyámhoz illik.

— Üm. Szólt az öreg úr kedvetlenül tekintve félvállról Károlyra. Gyerek vagy te még megházasodni.

— Épen azért házasítjuk meg, folytatá komolyan a beszédet Lizike, ő jó fiú, hanem egy kicsinyt szeleburdi, majd ha felesége lesz, megjön az esze. Aztán sokkal jobb fiatal korában megházasodni neki, mint hogy megvénüljön, s akkor valami rossz satrafa keze közé kerüljön.

A kis leány olly sajátságos komolysággal mondá el e szavakat, hogy Károly csak alig bírta nevetését visszatartani, édes anyja fejesóválva tekintte rá, Ábris úr pedig csak tátogott, mintha fogát köszörölné a kis sárkány ellen.

— Hm. Beszélni tudsz, azt látom; szólt félretéve haragját. — Hát kenyeret sütni tudsz-e?

— Azt csak tudnék, hanem még szalonnát nem tudok mellé sütni.

(Szalonnának nevezik azt a ragacos részit a rosszul sült kenyérnek, a mi az alsó héja körül van. Illyen szalonna bőven látható volt az asztalra rakott kenyéren.)

Ábris úr látta, hogy csatát vesz, s székét megmozdítva, jelt adott a társaságnak a felkelésre, melly a szükséges asztal utáni üdvözlések mellett megtörténve, az útasok hálószobáik után tudakozódtak, hová őket Ábris úr maga vezette el, egy darabka gyertyát adva velök, melly eltarthatott addig, a míg lefeküsznek.

Szoba volt a házban elég, de szomorú volt azokat látni. Bab, kukoricza, hagy-mafüzérek minden szegletben; az ágyak azon módon, a hogy a legközelebbi látogatás alkalmával voltak felvetve, egyik szobában az úri, másokban anyja és testvére számára.

Ábris úr nem sokat czeremoniázott velök, félvén, hogy elég a gyertya, hanem ott hagyta őket és jójezakát kívánt nekik.

Károly mingyárt le is feküdt a belső szobában, a hölgyek a külsőben maradtak.

— Huh! be hideg ez az ágy. Szólt Erzsike megtapitva a jéghideg párnákat, itt megfagyunk édes anyám.

Azzal bezörgetett Károlyhoz.

— Alszol már?

— Mi kell Lizike?

— Mi félünk ebben a szobában?

— Hát nyisd ki az ajtót Erzsike.

- Az ablakon nincs függöny, belátnak, nem feketünk le.
- Hát oldsd el a gyer tyát.
- Ejnye, de házsártos vagy. Az ajtót nem lehet jól bezárnunk.
- No várj Böske, majd hát én fölkelek, s én alszom ott, ti jöjjetek anyámmal ide.

Azzal fölkel, felöltözött, kijött, a hölgyeket beereszté a másik szobába, újra levetkőzött s lefeküdt a másik ágyba, melly hideg volt, hogy a fogai is vaczogtak bele.

— Valld meg Erzsú, szólt dideregve, miért fektettél ebbe a hideg ágyba, s mért esaltál ki amonnan?

— Mert már ezt megmelegítetted.

Boldog tréfái a gyermek teg testvéri enyelgésnek! Még a szelid hallgatag asszony-ság is jót nevetett rajta.

Még a párnák alatt is hideg volt azonban. Az ilyen szobákban télen beveszi magát a hideg, s nyáron át is benn marad, az ember a mint kidugja egy újját a dunna alól, felébred a nagy hidegségtől, s alig pitymallik az idő, elkezd egy indiskrét kakas épen az ablak alatt kukorékolni.

— Hallod Károly, hogy szól annak a kakasnak a lelke, a kit tegnap megettünk, kérdi a felébredő Erzsike.

Szó sines róla, hogy tovább aludni lehessen. Minden ember iparkodott mentül előbb magára szedni öltönyeit, hogy meg ne fagyjon, s úgy érzi minden tagját, mintha meg volna verve.

Mert még az ágyvetésnek is mestersége van. Némelly ágy olyan, hogy a mint fekéüdt benne az ember, mingyárt elalszik. A napra kirakott vánkosokon még érzik az a verőfényes melegség, a mit magukba vettek, a vánkosok közt olly jól meg lehet fészkelni, derekaljak, párnák olly ügyesen vannak alárendelve, az ember minden tagját otthon érzi, s a hova fordul ott ébred fel; míg más ágyban ismét nem gyöz forogni, sehol sem találja helyét, majd fázik, majd izzad, ha el akar aludni, felijed, és felugja magát, a szú rág, fúr, öröl a deszkák között, a nyoszolya ripeg, ropog, nyiszorog, ha az ember elalszik, örökké zsványokkal álmodik, s mikor felébredt, nem bírja megfordítani a nyakát. És erről a nevezetes tudományról még nem irtak könyvet!

Még egy bajon kellett általesni, ez a reggelizés volt. A vendégek ugyan szereték volna, ha elmarad tőlük e keserü pohár, (illetőleg keserü csésze) de Ábris úr komolyan állítá, hogy már ő megtette a költségeket, kávé t pörköltetett, tejet forraltatott, annak nem szabad kárba veszni.

A kávé egy kicsit kozmás volt, a tej egy kicsit összefutott, a zsemlye egy kicsit tavalyi volt, banem azért jó volt minden. Kiki palástul veté neki a gyomrát, s elkészülvén vele, előjáratták a hintót, mellynek bakján Matyi ült éhomra.

A vendégeket felsegíté ülni Ábrahám úr; most már igazán tudott mosolygni. Mennek már! gondolá magában, semmi sem kell nekik több.

Cselédek is jöttek immár elő: Boriska, új kendővel a fején, egy hamupepejke buglyos fejjel, kormos szájjal; mindenik hozott valami köpönyeget a vendégek után, iparkodtak mosolyogni, kaptak egy egy huszast az ifju úrtól; Ábris úr megcsókolgatott mindenkit, levette a sipkáját, szerencsés jó utat kívánt, s a mint Károly felugrott a bakra, s kivevé a kocsis kezéből a gyeplőt, már azt hívé, hogy átesett minden veszélyen, — midőn Matyi lekiált:

— Nini, nagy uram! Elfelejtettem meginni azt a pohár pálinkát, a mit nagy uram akart adni ma reggel.

Ábris úr még egyszer elsavanyodott s bemenvén a szobába, visszatért egy gyűszűnyi nagyságu pohárral, mellybe valami volt töltve.

— Mind az enyim ez? kérde Matyi, megcsodálva a kis vendégpoharat, s a mint leöntötte a torkába, újra körülnézte: volt-e ebbe valami?

— No, pokol a béled, ilyál hát még egy féllal; szólt rendkívüli [generositással] Ábris úr.

— Köszönöm, nem merek, felelt Matyi, attul tartok, hogy leiszom magam, s feldöntöm a hintót. Isten megáldja nagy uram, Isten megáldja Boriska, magát is Pannika. Egy hét mulva megint visszajövünk, akkor itt maradunk egy hétig. — Gyi te Ráró!

Jó is volt, hogy már a lovak közé vágott, mert az egész társaságnál olly kitörőben állt a nevetés, hogy azt csak a támadó kocsizörgés bírta elnémítani; a négy tüzes paripa neki rugaszkodott, utána a négy szelindek, dühös esaholással kísérve a távozó hintót az utcán végig, Ábris úr a két eseléddel kidugta a fejét az utcaajtón, s csak akkor mertek visszatérni, midőn látták hogy a hintó valósággal eltűnt már szem elől.

Boris egész nap nem szünetelt meg aztán dűlni fűlni a konyhában.

— Azért vannak az embernek az atyjafiai, hogy mindenéből kipusztítsák. — Az ember magától megkuporgatja s másoknak a torkába tömi. — Ollyanok, mint a sáskák. — Mi nem megyünk soha senki nyakára. — Három hétig nem esznek annyit a tehencink, mint a mennnyit ez az ördög kocsis egy éjjel megetet a lovaival. Hát ez a kis fityfirty leány? Millyen finnyás a lelkem, még golyóbisokat csinál a kenyérből s azzal hajigál. — Majd megenné még. — Az a nagy menkő hintó hogy felvágta az udvart a kerekeivel. — Három napig győzöm takarítani a szobákat. De iszen elszököm én innen, ha még egyszer ide jönnek. (Folytatjuk.)

MÜBIRÁLATI ROVAT.

Szombaton f. hó 12-kén adatott először: Két huszár, eredeti opera 3 felvonásban szövegét írta Czanyuga József, zenéjét Doppler Ferencz.

Pár nappal előbb került volna színre, ha véletlenül közbejött akadályok nem gátolják, előbb az egyik huszár, aztán kedvese betegedett meg, s hogy még a vásár előhatében színpadra juthasson, utoljára is az egyik huszár kicserélésével kellett az előadásnak megtörténnie. A tetszés nem volt osztatlan, de ennek oka részint az első előadás szokott hiányiban, részint abban alapszik, hogy a közönség végre a kimerített zeneévek következtében napról napra túlkövetelőbb lesz, az olasz félszigeten épen úgy mint nálunk. Az olasz közönség csak nem rég tépte meg egyik első rendű kedvencének, Verdi úrnak zeneköltői koszorúját. Legujabb „Traviata“ című dalműve, mellynek szövege a híres La Dame aux Camélias dráma után van írva, a velencei operaházban kipisszegtetett, a közönség úgy találta, hogy az első felvonáson kívül, az egész mű nem volt egyéb, mint számtalansznr lekiintornált dallamok remi-

niscentiának mozáikja. De olly termékenység mellett, mint Verdié, ez nem is lehet máskép; a hangjegyek országa sem kimeríthetetlen, s midőn a túlszigázott operakór mindig újabb és újabb művekben vágyik gyönyörködni, s a szegény operaköltő végre kísértetbe jön a fáradalmas és hosszabb időt igénylő teremtés helyett, régi eszméit új cifrázattal fölmelegíteni. Rossinit, Bellinit, Mayerbeert, s Mozardot századok állítanak elő, és Varázs fuvolák, Normák, Sevillai borbélyok, Hugonották és Hunyadi László stb. sem teremnek pár hónap alatt a mindig újat hajhászó közönség gyors igényei szerint.

Doppler néhány operájában gyakorolt tehetségdús zeneszerzőnek bizonyítá be magát, s ha két huszárja nem bir egészen azon kedvességgel, s bájoló dallambőséggel, mint Ilkája vagy Benyovszkija, ezt az újdonság kedvéért el lehet nézni. Elég ha e műve is mutat föl olly momentumokat, mellyek kétségtelen tehetségét tanusítják s nemzeti zenénk gyarapítására szolgálnak. Sőt mernők állítani, hogy mi ez operában a compositióra nézve szerzőnek haladását látjuk. A czéltalan elhalmazottság helyett tisztultabb izlést és sikerültebb elsajátítását nemzeti zenénk szellemének. Nem értjük itt azon classicus mélységet és átható zeneegységet, melly például Erkel Hunyadiját olly maradandó becsüvé teszi, hanem azon könnyedebb irmodorú operazenét, melly ha nem teremt is egy másik, egy új Hattyúdalt, hanem zamatját legalább nemzeti melódiánk gazdag kútforrásából s szívünkkel egybeforrnt rokonhangjaiból meríti.

Szóval ha nem fejleszti tovább, de legalább be sem temeti nemzeti zenénk forrását, mellynek természetes és a művészet keze által nem irányzott kiömlését szabályozni, véleményünk szerint az eredeti operának egyik fő feladata. Nem becsüljük túl magunkat; de nem alaposág nélkül szólunk, midőn kimondjuk, hogy a m a g y a r z e n e hivatva van, miszerint nagyszerű sajátságai s ép, erős harmonikus jelleméné l fogva egy új iskolának szolgáljon alapul a zenében. Annyi keresetlen dallamgazdagság, annyi rythmus és harmonia, párosúlva érzés, erő, változatossággal, lehetlen, hogy utat ne törjön magának egy önálló polczhoz a világ zeneművészetében. Hogy ez eddigelő meg nem történt, nem csoda, ezt részint társadalmi elszigeteltségünknek, de főkép azon körülménynek tulajdoníthatjuk, hogy zenénket a külföldön vagy csak természeti, szilaj vad állapotában ismertették meg kiutazott cigány zenekarok, kiknek egyik fő lönyök épen fogásaik eltanúlhatlanságában feküdt, s mint hangjegyet nem ismerők, előadott műveiket nem is közölheték, vagy pedig mi nagyobb kárunkra volt, hogy virtuozok mutatták be zenénket, kik művészetök fitogatására legcsekélyebb darabjainkat választák és azokat aztán túlmesterkélve, saját monstre változataik halmazával előntve adták elő. Czélra a kettő közül egyik véglet sem vezethetett. Az egyedül siker középpontja itt abban fekszik, hogy zenénk saját erődűsságában és szellemében meghagyva, művészi fejlesztés által akkép szabályoztassék és emeltessék művészi becsre, miszerint általános értékű művészi becse következtében az idegen műértelem előtt, ne csak sajátossága által gerjeszzen többé figyelmet. Mint főnebb is emlitém a nemzeti opera tere hatalmas tényező lehet, eszköz és czél egyszersmind.

A két huszárral ha nincs is még fölépítve azon nagyszerű csarnok, mellyre czélzataink diadal zászlóját feltűzhetnők, de azt nem vonjuk meg tőle, hogy egy pár kődarabbal az építést e mű is előmozdította. Megrovásunkat csak akkor érdemelné, ha a Hunyadi László és Báthori Mária alapjára fektetett épület sarkait kiforgatva, egy szellős török kioszkot, vagy egy érzületünkkel teljesen idegen stylusból összekoczkáztott papirosfalú mulatót épített volna. Tehát a zene iránya s szelleme ellen legke-

vésbbsé lehet panaszunk, mert az kétségtelenül mind végig magyar zamatú, annyira, hogy még olyan helyütt is, a hol ugyyszólván az idealitásnak egészen szabad tér van hagyva, mint a 2-ik felvonás komikus kettősében, még itt is magyar melodiát vett alaphangnak, és a többi dalszámban még inkább kereste e kinyomatot.

A compositóra nézve szeretnők, ha Doppler most miután már termékenységet bebizoyitá, a dalzene legújabb korszakán: az új csárdások és Egressink korszakán túl beljebb mélyedne zenénk ősidejébe, midőn illatos bokrocskák s dalvirágok helyett kitéphetlen gyökerű cedrusok termettek, midőn egy egy Lavotta, Csermák, Liszt vagy Bihari motívum könnyet facsart még abból is, ki különben mosolygva vérezett... de ha ezt erejének fölismeréséből nem teszi, helyesen cselekszik. Minek vágná olly fába fejszóját, mellyet megdönteni nem bir. Doppler egy megható alapszín helyett, tarka, változatos színek játékával szeret gyönyörködtetni, — mutatja élénk instrumentatiója: az orchestrum egy hangszer vásárrá lesz keze alatt, hol mindegyik verse-nyezve akarja elbájoló hangjait bemutatni a vevővágy fölingerlésére; cseng, bong, dörög játszik és mosolyog minden, de a megrendítő érzés, az egyszerű nagyság kifejezését csak ritkán sikerül eltalálnia. Hijába geniusa nem ez irányban halad.

A szöveg és zene viszonyát illetőleg itt már közelebb vonalon állnak egymással, mint Ilkában, hol a zene gyakran annyira túlszárnyalja a szöveget, hogy gyakran a zenéről ítélve, a mennykövek honában vélünk lenni, pedig csak egy egyszerű ispánnal beszélgetünk, ki szeret ugyan, de még sem hihető, hogy szerelmében elfogyna, mint Echo Narcis után. A helyzetek, érzelmek s a sujet menetének általános niveauja itt, ha bár még mindig van kivétel — a zenében elég hű tolmácsolóra talál. A kivételek közé tartozik a 3. felvonás ötödik jelenete, hol Marczy Sándor barátjának távozását mint tárgyilagos dolgot mondja el:

Elhagysz minket Sándor pajtás,

Elhagyod barátodat,

És ha sikerül a dolog,

Elviszed galambodat.

Otthon a szegény faluban

Várva vár jó anyád stb. és ezt mégis mint subjectiv érzelmet

áriában énekelteti szerző.

A buffo szakmában szerző szép tanulmányt és szembet üő haladást árul el, min ezt a 2. felvonási kettős B o g l y á s i (Benza) és S z é n á s i (Köszeghy) közt, kitünően tanusítja. Pedig a komikum nem könnyű neme a zeneköltésnek.

Megkapó számok még Erzsi dala: Mint szeretem a magányt; Jöszte kedves nyalka huszár. A kettős Sándor és Erzsi közt: Nem hiába sovárogtam most utánad galambom; a 4-dik jelenetbeli ötös 3. felvonásban; Erzsi dala: Nem marad tehát többé remény. És a végső kar: „A szerelem istenéhez küldjük fohászinkat fel!” Reminiscenciák leginkább I l k á b ó l és a 2-dik felvonási egyik karban az E l v e a vitzündéből vannak, de miután ezek szerző saját szerzeményei, csak maga ellen protestálhatna.

Operáink szövegére nézve ohajtandó lenne, hogy azok a vásári munka vádja alá ne essenek; igaz hogy a szöveg, kivált az újabb időben mindenütt másod rendű dolognak s ugy szólván csak formának tartatik, mellyet a zeneszerző öltöztet fel — de nekünk operáink hitelének megalapítása tekintetéből erre is ügyelnünk kellene.

Czanyuga úr szövegén szintén meglátszik a napi szükség és a zeneszerzői igény-

niscentiának mozáikja. De olly termékenység mellett, mint Verdié, ez nem is lehet máskép; a hangjegyek országa sem kimeríthetetlen, s midőn a túlesigázott operakór mindig újabb és újabb művekben vágyik gyönyörködni, s a szegény operaköltő végre kísértetbe jön a fáradalmas és hosszabb időt igénylő teremtés helyett, régi eszméit új czifrázattal fölmelegíteni. Rossinit, Bellinit, Mayerbeert, s Mozardot századok állítanak elő, és Varázs fuvolák, Normák, Sevillai borbélyok, Hugonották és Hunyadi László stb. sem teremnek pár hónap alatt a mindig újat hajhászó közönség gyors igényei szerint.

Doppler néhány operájában gyakorolt tehetségdús zeneszerzőnek bizonyítá be magát, s ha két huszárja nem bír egészen azon kedvességgel, s bájoló dallambőséggel, mint Ilkája vagy Benyovszkija, ezt az újdonság kedvéért el lehet nézni. Elég ha e műve is mutat föl olly momentumokat, mellyek kétségtelen tehetségét tanusítják s nemzeti zenénk gyarapítására szolgálnak. Sőt mernök állítani, hogy mi ez operában a compositióra nézve szerzőnek haladását látjuk. A czéltalan elhalmazottság helyett tisztultabb izlést és sikerültebb elsajátítását nemzeti zenénk szellemének. Nem értjük itt azon classicus mélységet és átható zeneegységet, melly például Erkel Hunyadiját olly maradandó becsüvé teszi, hanem azon könnyedebb irmodorú operazenét, melly ha nem teremt is egy másik, egy új Hattyúdalt, hanem zamatját legalább nemzeti melódiánk gazdag kútforrásából s szívünkkel egybeforró rokonhangjaiból meríti.

Szóval ha nem fejleszti tovább, de legalább be sem temeti nemzeti zenénk forrását, mellynek természetes és a művészet keze által nem irányzott kiömlését szabályozni, véleményünk szerint az eredeti operának egyik fő feladata. Nem becsüljük túl magunkat; de nem alaposág nélkül szólunk, midőn kimondjuk, hogy a magyar zene hivatva van, miszerint nagyszerű sajátosságai s ép, erős harmonikus jelleménél fogva egy új iskolának szolgáljon alapul a zenében. Annyi keresetlen dallamgazdagság, annyi rythmus és harmonia, párosúlva érzés, erő, változatossággal, lehetetlen, hogy utat ne törjön magának egy önálló polczhoz a világ zeneművészetében. Hogy ez eddigelé meg nem történt, nem csoda, ezt részint társadalmi elszigeteltségünknek, de főkép azon körülménynek tulajdoníthatjuk, hogy zenénket a külföldön vagy csak természeti, szilaj vad állapotában ismertették meg kiutazott cigány zenekarok, kiknek egyik főelőnyök épen fogásaik eltanúlhatlanságában feküdt, s mint hangjegyet nem ismerők, előadott műveiket nem is közölhették, vagy pedig mi nagyobb kárunkra volt, hogy virtuozok mutatták be zenénket, kik művészetök fitogtatására legcsekélyebb darabjainkat választák és azokat aztán túlmesterkélve, saját monstre változataik halmazával előntve adták elő. Czélra a kettő közül egyik véglét sem vezethetett. Az egyedül siker középpontja itt abban fekszik, hogy zenénk saját erődússágában és szellemében meghagyva, művészi fejlesztés által akkép szabályoztassék és emeltessék művészi becsre, miszerint általános értékű művészi becsre következtében az idegen műértelem előtt, ne csak sajátossága által gerjeszzen többé figyelmet. Mint főnebb is emlitém a nemzeti opera tere hatalmas tényező lehet, eszköz és cél egyszersmind.

A két huszárral ha nincs is még fölépítve azon nagyszerű csarnok, mellyre czélzataink diadal zászlóját feltűzhetnők, de azt nem vonjuk meg tőle, hogy egy pár kődarabbal az építést e mű is előmozdította. Megrovásunkat csak akkor érdemelné, ha a Hunyadi László és Báthori Mária alapjára fektetett épület sarkait kiforgatva, egy szellős török kioszkot, vagy egy érzületünkkel teljesen idegen stylusból összekoczkázott papirosfalu mulatót épített volna. Tehát a zene iránya s szelleme ellen legke-

vésbé lehet panaszkodni, mert az kétségtelenül mind végig magyar zamatú, annyira, hogy még olyan helyütt is, a hol ugyszólván az idealitásnak egészen szabad tér van hagyva, mint a 2-ik felvonás komikus kettősében, még itt is magyar melodiát vett alaphangnak, és a többi dalszámokban még inkább kereste e kinyomatot.

A compositóra nézve szeretnők, ha Doppler most miután már termékenységét bebizonyította, a dalzene legújabb korszakán: az új csárdások és Egressink korszakán túl beljebb mélyedne zenénk ősidejébe, midőn illatos bokrocskák s dalvirágok helyett kitéphetetlen gyökerű cedrusok termettek, midőn egy egy Lavotta, Csermák, Liszt vagy Bihari motívum könnyet facsart még abból is, ki különben mosolygva vérezett... de ha ezt erejének fölismeréséből nem teszi, helyesen cselekszik. Minek vágná oly fába fejszét, mellyet megdönteni nem bir. Doppler egy megható alapszín helyett, tarka, változatos színek játékaival szeret gyönyörködtetni, — mutatja élénk instrumentációja: az orchestrum egy hangszer vásárrá lesz keze alatt, hol mindegyik versenyezve akarja elbájoló hangjait bemutatni a vevővágy fölingerlésére; cseng, bong, dörög játszik és mosolyog minden, de a megrendítő érzés, az egyszerű nagyság kifejezését csak ritkán sikerül eltalálnia. Híjába geniusa nem ez irányban halad.

A szöveg és zene viszonyát illetőleg itt már közelebb vonalon állnak egymással, mint Ilkában, hol a zene gyakran annyira túlszárnyalja a szöveget, hogy gyakran a zenéről ítélve, a mennykövek honában vélünk lenni, pedig csak egy egyszerű ispánnal beszélgetünk, ki szeret ugyan, de még sem hihető, hogy szerelmében elfogyna, mint Echo Narcis után. A helyzetek, érzelmek s a sujet menetének általános niveauja itt, ha bár még mindig van kivétel — a zenében elég hű tolmácsolóra talál. A kivételek közé tartozik a 3. felvonás ötödik jelenete, hol Marczy Sándor barátjának távozását mint tárgyilagos dolgot mondja el:

Elhagysz minket Sándor pajtás,

Elhagyod barátodat,

És ha sikerül a dolog,

Elviszed galambodat.

Otthon a szegény faluban

Várva vár jó anyád stb. és ezt mégis mint subjectív érzelmet

áriában énekelteti szerző.

A buffo szakmában szerző szép tanulmányt és szembeütő haladást árul el, min ezt a 2. felvonási kettős Boglyási (Benza) és Szénási (Közszeghy) közt, kitünően tanusítja. Pedig a komikum nem könnyű neme a zeneköltésnek.

Megkapó számok még Erzsi dala: Mint szeretem a magányt; Jöszte kedves nyalka huszár. A kettős Sándor és Erzsi közt: Nem hiába sovárogtam most utánad galambom; a 4-dik jelenetbeli ötös 3. felvonásban; Erzsi dala: Nem marad tehát többé remény. És a végső kar: „A szerelem istenéhez küldjük fohászinkat fel!” Reminiscenciák leginkább Ilkából és a 2-dik felvonási egyik karban az Elvea víztündérből vannak, de miután ezek szerző saját szerzeményei, csak maga ellen protestálhatna.

Operáink szövegére nézve ohajtandó lenne, hogy azok a vásári munka vádja alá ne essenek; igaz hogy a szöveg, kivált az újabb időben mindenütt másodrendű dolognak s úgy szólván csak formának tartatik, mellyet a zeneszerző öltöztet fel — de nekünk operáink hitelének megalapítása tekintetéből erre is ügyelnünk kellene.

Czanyuga úr szövegén szintén meglátszik a napi szükség és a zeneszerzői igény.

Huszárok kellettek bele, magyar falusi élet: tehát bíró, rektor, kántor, két buffo, kik együtt szerepeljenek, gyermekkar s táncz. — Az egyik huszár szereti a bíró leányát, s a másik huszár két öreg toladó kérés ellenében kívánja őt pajtásának. Hogy ebből fejlik ki egy pár komikus helyzet természetesen, csak az kár, hogy a két öreg természetelleni örökös együtt léte némi egyformaságot önt az egészbe. Általában minden opera szövegének, még a vignak is egy dalműhöz illő költői gondolattal kellene bírnia, mint a Bájitalé; mert itt a nagyon alantjáró valóság, sérti a zene által célzott illúsiót. Továbbá szeretnők, ha a falusi tárgygyal foglalkozó operaszövegek dalai olly szép egyszerűséggel bírnának, mint népdalaink, hogy ez elérhető legyen inkább kettőnek kellene a sujet írni, egyik jelenetre a másik írná a népszerűvé válható áriák szövegét. Persze, hogy ekkor a szokott honorarium nem futná ki — azért hát legyünk méltányosak.

A második előadásra a rendezésben némi változások történtek. Benza és Kőszeghy in effigie nem szeleltettek meg. A szerepek e kettőn kívül Téli Róza, Füredi, Udvarhelyi, Reszler (1-ször), Jekelfalussy (2-or) kezeiben voltak. B.

NEM POLEMISÁLUNK!

A Pesti Napló ~~az~~ jegyü színbirálója, arra, mit múlt cikkemben a szerepcserékre nézve mondtam, azt gondolván, hogy e cikkben egyenesen az ő birálatainak megtámadása rejlik, egy hosszu philippikával felel. Az emberek átka a gyanú és az érzékenykedés, melly minden szóban titkos mérget és sérelmet keres. A P. N. indignatiójára alkalmat adó cikk korántsem az ő megjegyzései ellen akart válasz vagy czáfolatforma lenni, mert meg vagyok győződve, hogy az olvasó közönség polemikában nem nagy gyönyörűségét találja: hanem csak egy kis általános elmélkedés volt az a régibb darabok új szerepkiosztásáról, mellyre legközelebb a „Kalmár és Tengerész“ előadása s a színbirálatoknak e tárgyra vonatkozó némelly ingatagsága adott alkalmat. A nyers személyeskedés s irodalomba nem illő gyanúsítgatás nem volt soha kenyerünk; e lapok ezt nem tartották szükségesnek kikötni, mert írőkörük olly egyénekből alakult, kik a művelt társadalom ez első szabályain már rég belől állanak. Hogy igazoló adatokkal s okokkal soraimat hosszadalmassá nem tettem, mint ez ~~az~~ úr kívánja, épen ez bizonyítja, hogy én nem akartam czáfolatot írni, holott pedig lett volna módom benne. Elmondhattam volna, hogy bíráló úr ugyanazon színésznőt, ki nek kezeiben egy héttel előbb Cordelia szerepét, tapintatlan kiosztásnak mondta, jövő cikkében „jeles, kitünő, művészi szónoklattal“ magasztalja, holott ezen tulajdonok Cordelia szerepére épen elégségesek; elmondhatnám, hogy a szereposztókat megróttá azért, mivel Learban (talán Othellóban) Jago szerepét Tóthnak adták, holott kevés idővel azelőtt egy hosszu cikkben azért korholta az igazgatást, hogy Tóthnak, e tehetségű színésznek Shakespearei szerepet nem adnak. Jago pedig Shakespeari szerep és intricus. Elmondhatnám, hogy bíráló épen ezen intricus szakmájú színésznek akarta a Kalmár és T-ben Arthurt osztatni Feleki helyett, holott e szerep könnyű, hajlékony színészt kíván, ki szerelmi csábításaival hódít meg egy kaczer hiú kalmárnőt. Itt nem volt nehéz Tóth és Feleki közt választani, ha már Lendvay e szerepet nem adhatja. Épen így helyén volt szakmájára

nézve Szigeti is a tengerész szerepében; ~~♣~~ úr Lendvayt ohajtotta e szerepben látni, de ki tehet róla, ha derék Lendvaynk akadályozva volt ez ohajtásnak megfelelni? Elmondhatnám, hogy milly kevés értelme van annak, a mit egy műkedvelőnről mond, hogy Bilsenné szerepét rá tük m á l t á k , holott e szerepet maga választotta; s milly kisszerű azon gyanusítás, mit ebből következtet; higye meg, hogy azon műkedvelőnő ha fiatal hálás és jó szerepek közt kellene választania, nem azon színésznő szerepeiből választana, kit ön olly lovagiatlanul gyanúsítgat.

Elmondhatnám, mikép csikarhatnák ki — mint referens állítja, a régibb színészek kezeiből a szerepeket? midőn ezek maguk alkotják a szereposztó választmányt, egyetlen egy fiatalabb színész közbejötté nélkül, ha tehát ezek szerepet kapnak, nem kicsikarás, hanem a legpraecariusabb jóakarát — nemzeti művészetünk jövője érdekében. A fiatalabb színészek épen ~~♣~~ urnak vélték e tekintetben köszönettel tartozni.

Elmondhatnám, hogy kérdéses ezikk, mennyiben védírat egy vagy más egyén érdekében? miután az, kinek érdekében bíráló úr cikkemet irotnak véli, általa, mint maga vallja, soha, de soha hibás szereposztás tekintetéből nem vádoltatott. S mégis védírat? — Aurigae somni currus!

Elmondhatnám, hogy a fiatal képességek számára csakugyan, mint állítottam, inkább a régibb darabok nyujtanak mezőt, mint az új darabok. Miért? Azért a többi közt, mert a szerepszakmák duplán lévén betöltve, az új darabokban, mellyek a közönség előtt nagyobb érdekléssel bírnak, inkább az első rend foglalja el a szerepeket.

Végre megkérdézhethetném, hogy — noha talán senki sem vonja kétségbe bíráló ur ebbeli képességét, ki kérte föl, hogy egyik vagy másik tag miatt a többieket gyalázza vagy kissebbítse? ... Csak kivele! — Mindezeket elmondhatnám, ha kedvem volna olly irodalmi méltóság hangjával bíró polemiába ereszkedni, millyenre a „Pesti Napló“ ~~♣~~ jegyü színbírálója példát adott. Ezzel egyébiránt ő előtte a „további szót“ nem zárom el. B.

TARKA KÉPEK.

△ — Doktor úr! Ez a kezem iszonyúan fáj, aligha meg nem lesz dagadva.

— Mutassa. Nem látok én ezen semmit.

— Akkor hát talán a másik kezem fáj.

△ — Ugyan kocsmáros uram, adjon egy meszely pálinkát, de jól megmérje, mert betegnek viszem.

△ Egy oceanontúli lap illyen finom észrevételt tesz Sonntag és Alboni felől: „a két énekesnő között csak az a különbség, hogy az egyik savanyu káposztával él, a másik macaronival.“ Illyen műbírálatokat mi nem tudunk irni.

△ Abdelkaderrel történt az a historia, hogy fogságában egyik fiát civilizált módon kívánván nevelni, francia instructort hozatott neki. A nevelő nem sokára teljes tetszését volt szerencsés megnyerhetni az emirnek, ez is tehát illő ajándékot gondolt ki számára. Kiválasztotta hölgyei közül a legszebbiket, s kérte az instructort, hogy

fogadja el hálája legőszintébb jeléül. Nagy bajába került a szegény nevelőnek megértetni az arabs mágnással, hogy neki már van otthon egy házi dorombja, s a keresztyn vallás különös emberszeretettel gondoskodott a férjekről, hogy egynél több feleségük ne lehessen.

△ Yankee Puff. Egy vegyész gummiból és gutta perchából olyan vegyítéket talált fel, a mivel az ember ha megvénült, egészen kireparálhatja a képét. Bizonyosságul következő igaz történet hozatik fel: egy éltés asszonyság végrendeletet tón, s mindent egy fiatal unokájának hagyta. Akkor elutazott, felkereste Miszter Sparkinst, behuzatta orozáját a csoda-lakkal, s kevés idő mulva holt hírért terjesztve, úgy tért vissza, mint tulajdon unokahuga, s maga magát örökölte.

Egy amerikai lapszerkesztő felszólítja mindazon előfizetőit, a kik öt hat év óta tartoznak díjaikkal, hogy küldjenek neki legalább emlékül egy hajfürtöt, hogy legalább azt tudhassa, hogy élnek. Erre egy másik lapszerkesztő azt mondja, hogy ha neki mindazon előfizetői, kik adósai maradtak, küldenének emlékfürtöket, mingyárt felhagyna a szerkesztéssel s parókás boltot állitana.

Egy urfi látcsövén nézegető a vidéket, arra jön egy szürös atyánkfia és kérdi tőle, mit csinál?

— Hát nézem amott azt a szőlőhegyet, hogy dolgoznak-e munkásink vagy egyebet tesznek.

— Hát az én feleségemet meg a lányomat, amarrább balra látja-e az urfi?

— Ott látok egy asszonyt, kék szoknya-, fehér kötényben.

— Az a feleségem.

— Amott meg egy leányt bécsi piros keszkenő-, meg sárga szoknyában.

— Az meg a lányom. No ha már olly közel van hozzájuk az urfi, mondja meg nekik, jöjjenek haza, hogy legalább ne kelljen magamnak olly messze elfáradnom utánuk.

Egy urasághoz nevelőnek ajánkozik egy ifjú.

— Micsoda vallásu? kérdi az uraság.

— A mint parancsolni méltóztatik, felelt az ifju nagy alázatosan,

Valamellyik középeuropai academia jutalmat tűzött ki azon kérdés megfejtésére, hogy miért volt ez idén olly gyenge tél? — Azonnal találkozott egy paróka, ki a gyenge telet azon végtelen forró sóhajoknak tulajdonította, melyeket a „T a m á s b á c s i“ idézett elő, melyek a léget egészen átmelegíték — és a jutalmat elnyerte. Valamint a sok esőt is ugyan a miatt kiontott könyekből magyarázá

ORSZÁGJÁRÁS.

□ Lola Montez New-Orleansban most már nem csak tánczol, hanem játszik és énekel is. Főszerepe Corday Charlotte, egy rémdráma, melly épületesen ki van tatarozva agyonverésekkel, és nyaktilózássokkal. Mikor sok kegyetlen dolog után végre levágják a nyakát, nem sokára ismét megjelen piros mellényben, átlátzó öltönyökben, s eljár valami szép tánczot, a mihez képest a párizsi cancan is eti-

quette táncz ; most is szorgalmasan megpofozza , a kikre megharagszik , — a rend-
 őrség megbírságolja , — kifizetik a kik beleszerettek. — C a l i f o r n i á b a n egy nagy
 darab aranyat ástak ki, melly Brougham lordhoz hasonlít; rá foghatná, hogy ő vesz-
 tette el. — Angol utazók vállalkoztak A f r i k a belsejét beutazni, a Nilus forrását fel-
 keresendők. Mit csinálnak vele, ha megtalálják? — Egy francia költődiák verset írt
 a császárhoz, azon szerény ohajtással, hogy évi jövedelméből csak annyit küldjön
 neki, a mennyi egy perezre esik. Napoleon kiszámította, s kitűnvé, hogy az 23 frank
 és 26 centimet tesz, megküldé neki. — A m o r m o n o k sectáját nem akarják Észak-
 amerikában tűrni, kik mint tudva van tíz húsz feleséget tartanak. Mi ne avatkozzunk
 az ilyen családi ügyekbe. — Egy i r l a n d i tudós kezdi bebizonyítgatni, hogy még
 is csak a nap forog a föld körül. Kár azt feszegetni, az is elég tőle, hogy süt. —
 A u s t r a l i á b a a sok aranyásó után hajókkal küldik a hölgyeket; csak legalább az
 aranyat hoznák vissza cserébe. — L o n d o n b a n minden hét perc alatt születik egy
 ember, s minden kilencz perczen meghal egy. — Párizsban megint divatba kezd jönni
 a hajpor. Ezek csupa unalomból nem tudják, mit csináljanak, ez előtt hatvan esz-
 tendővel levagdalták egymás fejét, most meg behajporozzák. — Párizsban egy ócska
 ház szétbontása alkalmával két női és egy férfi csontvázra akadtak, amazok mellett
 arany függők és gyűrűk hevertek. Azon házban a múlt század közepén az elhírhedt
 méregkeverő Brin villiers marquisső lakott. — Franciaországban egy új nemű
 művész tűnt fel, a ki az órával tekézik, az órra hegyét krétázva meg s azt hasz-
 nálva tekebot helyett; ennek se lennék órra.

BUDAPESTI HIREK.

* * * Ü n n e p é l y. Csötörtökön fővárosunk minden templomaiban hála-isteni-
 tiszteletek tartattak, estve pedig a város és a színházak teljes kivilágítása mellett disz-
 előadások minden színházban ő császári királyi apostoli felsége szerencsés felgyó-
 gyulásának öröme.

* * * V i r á g k i á l l i t á s. Jövő Május 5, 6, 7 és 8. napjain fog a muzeum tere-
 meiben tartatni az idej virágkiállítás. Az igen érdekes programban több rendbeli ju-
 talom van kitűzve a legszebb virágokra, mint szintén télen át eltartott gyümölcsökre
 s meglegházban tenyésztett idej nyári és őszi gyümölcsökre. Itt eszünkbe jut egy romai
 delnő, kinek az esztendő minden szakaszában frissen sajtolt must volt az asztalán.
 Kár, hogy a romai nőknek nem szabad nevet viselni, különben azt is tudnók, hogy
 kinek híták?

* * * V á s á r u n k vége felé jár; luxuscikkek rosszul keltek, könyvek ellenben
 igen jól, nem elég dicséret-e ez korunk szellemére?

* * * I r o d a l m i b ö r z e f o l y a m. Irinyi József Tamás bátya kunyhójából, melyet
 1800 példányban nyomtatott, már nincs meg több 400 példánynál. — Tóth Kálmán
 Szerelmi vadrózsái második kiadás felé készülnek. — Az új nemzeti könyvtár előfize-
 tői 2000-en felyül; az idej folyam Szalárdi érdekes kronikáját hozza. — Csengeri An-
 tal által fordított Angolhon története Maculaytól folyvást jobban érdeklí a közönséget.
 — Jókai Mór újabb novelláiból Hangok vihar után, mellyek mult évi Augustusban

jelentek meg, a vásár alatt elfogytak. — Heckenast Gusztáv egy nagy népszerű könyvtárt indít meg Vas Gereben szerkesztése alatt, falusi esték czim alatt, mellyből előlegesen csak 20 ezer példány fog nyomtatni. — Vály Károly Markalf czimű 4 kötetes regényt irt Salamon korából. Mutatványt közlendünk belőle. — Szépirodalmi lapjaink száma ismét egygyel szaporodik. Ez lesz a kolo zsvári Hetilap. Leszünk heten. — Lévy József, ifjan elhalt költőnk Bozay Pál verseit adja ki. — Beöthy László humoristicus regényt irt, mellyet Lisznyay Kálmán fog kiadni. — Lisznyay Kálmán Szent István korát írja, mellyet Müller Gyula ad ki. — Az idénre négy nagy gonddal szerkesztett naptár készül: Töröké, Jókaié, Fribeiszé és Vas Gerebené.

** Tudós társaság. E napokban tartott ülésében Toth Lőrinczet pénztárnokul, Bertha Sándor eddigi ügyészt ellenőrül, helyébe ügyészül Czászár Ferenczet választá el.

** Nemzeti színház. Ira Aldridge husvét utáni kedden lép fel először Othelloban, s azonkívül csak egyet játszik még, Machbethet, mind két alkalommal magyar előadások is fognak tartatni, ezek kezdetnek hat óraker; az angol előadás nyolczkor.

** A két hónapi szünet, melly a bérlet hirdetőnyelveken olvasható, többeknek azon aggodalomra adott okot, hogy az alatt a színház zárva lesz. E tárgyra nézve felvilágosításul tudatnunk kell, hogy azon idő alatt csak a bérlet van zárva, de nem a színház. Azért minden nap fognak előadások tartatni. Az opera mindenestre elmegy e két hónapra, mert hogy tiz hónapon át folyvást együtt működhessek, az egész operai személyzet egyszerre kapja ki szabadság idejét, de a dráma működni fog, felváltva ballet, vidéki, vagy külföldi operatársulat és vendég művészek előadásával s a drámai személyzet illető tagjai viszont a későbbi hónapokban rendelkezhetnek szabadság idejükkel. A színház zárva sohasem lesz, s még ha építeni kellene is rajta, azon időre alkalmas nyári színházról gondoskodnék az igazgatóság. Azért nem kell minden új tüneménytől megijedni. Különösen egy laptársunk minden rendkívüli dolgot a mi a színháznál történik, úgy szeret megmagyarázni, mint a hottentották a napfogyatkozást, kik szerint ollyankor egy nagy maeska szokta rátenni a talpát a napra s kiabálni kell, hogy vegye le róla. Tessék elhinni, hogy a nemzeti színházat sem lehet egy macskalábbal eltakarni.

** Az a lagút már látható — lerajzolva a műáros boltok előtt. Augusztusra már elkészül annyira, hogy két ember egymás mellett átmelessen rajta.

** A Szepességéről következő jelenetről tudósítánk. Egy gazdatiszt kívül lakván a falun, este bevásárolt egy font faggyúgyertyát, s azt haza vivén, egyet meggyújtott belőle, a többit letette az asztalára; azzal lefeküdt s az égő gyertyánál olvasni kezdett; hát egyszer beugrik az ablakán egy iszonyu nagy farkas, s meglátva az egy font faggyú gyertyát, azt szépen megeszi, az égőt nem bántotta. Ez alig törölte meg a száját, midőn újra koczogatnak az ablakon, s bejön egy irtóztató medve, az meg megeszi a farkast gyertyástúl együtt, s jóllakván ismét odább megy. Hogy a medvét nem ette-e meg valaki a farkassal és gyertyával együtt? arról még nem értesültünk.

** Mult csötörtökön időjárásunk valódi aprilisi köpönyegfordítást vitt véghez, három óra lefolyása alatt a nap forrón sütött, erősen mennydörgött, sűrű jégeső esett mogyorónyi nagyságban, ismét kitisztult, újra beborult, szél fútt, zápor hullott, s hogy semmi se maradjon el, utoljára havazott is.

** Gyász hírek. A halál is a legszebbeket választja a rózsák közül. Leglelke-

sebb honleányaink közül rövid idő alatt három tért meg rokontársaihoz az égbe; Varga Ilka Deézsen, a Weér, Kun és Kendeffy családok koszorújából a legifjabb virágszál; — Ramazetter Matild, a honleányi buzgalom példája, — s legközelebb gróf Ráday Pál ifju neje, Wartensleben Klára, csak egy év óta nő. — Angyalokra volt szüksége az égnek, de hát a földnek nincsen-e, hogy minket foszt meg tőlük? Szép lelkeik ne hagyjanak el bennünket, emlékük maradjon fenn a szivekben.

* * * Azon előadandó színművek, mikben Ira Aldridge fel fog lépni, a művész arcképével együtt, kaphatók Geibel Armin könyvkereskedésében a Kristóf téren.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS G a r a y J á n o s összes költeményes műveire Nemzeti irodalmunk legújabb időben örvendetes lendületnek indult. Legfőbb nemzeti kincsünk édes anyai nyelvünk számos oldalról örvend újabb s jelentékenyebb áldozattüzeknek, mellyeket mind a költészet virányairól szedett illatos füzérekkel, mind a komolyabb s gyakorlati tudományok mezejéről gyűjtött fürtök- és kalászból gyűjtanak oltárán az irodalom bajnokai, kiknek nyelvünk virágoztatása s a nyelvben és nyelv által magasztos érzelmek ápolása, alaposb, gazdagabb ismeretek terjesztése s általában szilárdabb önértzet, kihatóbb és ernyedetlen munkásság ébresztése őszintén szívökön fekszik.

Ez adományok közt bizonyára kedves helyet foglal olly költeményfűzér, melly lelket és szívet kedélyt és jellemet, szóval a földi embernek a magasabb körökbe szárnyaló nemesebb részét folytonos, soha nem lankadó hévvel, gyöngédség s erélyvel érdekelni, megragadni, emelni, deríteni és lelkesíteni képes.

Illó, hogy a magyar irodalom kitünőbb termékei közt, — koszorus költőnk G a r a y J á n o s művei is ott lobogjanak nemzeti áldozatul erőteljes szép nyelvünk égre törő oltárán.

Ez okból határozá el magát alul irt a költő barátjai felszólításának szívesen engedve — ime felhívást intézni a hazai irodalom barátihoz s különösen G a r a y J á n o s minden rendű kedvelői- és méltánylóihoz, hogy őt azon vállalatban, miszerint a jeles lyricus és epicusunk műveit összegyűjtve kiadni szándékozik, előfizetés által gyámolítani szíveskedjenek.

Azon várakozáson fölüli részvét, melly a költőnek legközelebb megjelent művét „Szent László“ felkarolta olly mértékben, hogy az aláírók száma a nyomtatott példányokat meghaladá, remélnünk engedi, hogy nem siker nélkül emelem e célra felkérő szavamat.

Az összes gyűjtemény nagy nyolczadrét alakban, vagyis a nemzeti könyvtár (Vörösmarty, Kisfaludy stb.) kettős hasábú hoszú negyedréte alakjában, mintegy 70—80 ívnyire terjedőleg fog megjelenni, a költő B a r a b á s által rajzolandó élethű arcképével.

Az előfizetési díj 5 pft, mellyet azonban tetszés szerint két részben is lehet letenni. A bolti ár 7 pft leend.

Azon tisztelt előfizetők, kiknek „Szent László“ költemény, bár 1000 példányai-ból már nem jutott, ez alkalommal eszközrendő új kiadással fognak kielégítenni.

A kiállítást Müller Emil nyomdája minden kitelhető csinnal eszközrendi, s olly nemű késedelem, melly „Szent László“ közelebbi szétküldésében — a szerző hi-

jelentek meg, a vásár alatt elfogytak. — Heckenast Gusztáv egy nagy népszerű könyvtárt indít meg Vas Gereben szerkesztése alatt, falusi esték czim alatt, melyből előlegesen csak 20 ezer példány fog nyomtatni. — Vály Károly Markalf czimű 4 kötetes regényt irt Salamon korából. Mutatványt közlendünk belőle. — Szépirodalmi lapjaink száma ismét egygyel szaporodik. Ez lesz a kolo zsvári Hetilap. Leszünk heten. — Lévay József, ifjan elhalt költőnk Bozay Pál verseit adja ki. — Beöthy László humoristicus regényt irt, mellyet Lisznyay Kálmán fog kiadni. — Lisznyay Kálmán Szent István korát írja, mellyet Müller Gyula ad ki. — Az idénre négy nagy gondal szerkesztett naptár készül: Töröké, Jókaié, Fribeiszé és Vas Gerebené.

* * * Tudós társaság. E napokban tartott ülésében Toth Lőrinczet pénztárnokul, Bertha Sándor eddigi ügyézt ellenőrül, helyébe ügyészül Czászár Ferenczet választá el.

* * * Nemzeti színház. Ira Aldridge husvét utáni kedden lép fel először Othelloban, s azonkívül csak egyet játszik még, Machbethet, mind két alkalommal magyar előadások is fognak tartatni, ezek kezdetnek hat órakor; az angol előadás nyolczkor.

* * * A két hónapi szünidő, melly a bérlet hirdetményeken olvasható, többeknek azon aggodalomra adott okot, hogy az alatt a színház zárva lesz. E tárgyra nézve felvilágosításul tudatunk kell, hogy azon idő alatt csak a bérlet van zárva, de nem a színház. Azért minden nap fognak előadások tartatni. Az opera mindenestre elmegy e két hónapra, mert hogy tiz hónapon át folyvást együtt működhesék, az egész operai személyzet egyszerre kapja ki szabadság idejét, de a dráma működni fog, felváltva ballet, vidéki, vagy külföldi operatársulat és vendég művészek előadásaival s a drámai személyzet illető tagjai viszont a későbbi hónapokban rendelkezhetnek szabadság idejökkel. A színház zárva sohasem lesz, s még ha építeni kellene is rajta, azon időre alkalmas nyári színházról gondoskodnék az igazgatóság. Azért nem kell minden új tüneménytől megijedni. Különösen egy laptársunk minden rendkívüli dolgot a mi a színháznál történik, úgy szeret megmagyarázni, mint a hot-tentották a napfogyatkozást, kik szerint olyankor egy nagy macska szokta rátenni a talpát a napra s kiabálni kell, hogy vegye le róla. Tessék elhinni, hogy a nemzeti színházat sem lehet egy macskalábbal eltakarni.

* * * Az a lagút már látható — lerajzolva a műárus boltok előtt. Augusztusra már elkészül annyira, hogy két ember egymás mellett átmehessen rajta.

* * * A Szepességéről következő jelenetről tudósítatánk. Egy gazdatiszt kívül lakván a falun, este bevásárolt egy font faggyúgyertyát, s azt haza vivén, egyet meggyújtott belőle, a többit letette az asztalára; azzal lefeküdt s az égő gyertyánál olvasni kezdett; hát egyszer beugrik az ablakán egy iszonyu nagy farkas, s meglátva az egy font faggyú gyertyát, azt szépen megeszi, az égőt nem bántotta. Ez alig törölte meg a száját, midőn újra koczogtatnak az ablakon, s bejön egy irtóztató medve, az meg megeszi a farkast gyertyástúl együtt, s jóllakván ismét odább megy. Hogy a medvét nem ette-e meg valaki a farkassal és gyertyával együtt? arról még nem értesültünk.

* * * Mult esőtörtökön időjárásunk valódi aprilisi köpönyegfordítást vitt véghez, három óra lefolyása alatt a nap forrón sütött, erősen mennydörgött, sűrű jégeső esett mogyorónyi nagyságban, ismét kitisztult, újra beborult, szél fútt, zápor hullott, s hogy semmi se maradjon el, utoljára havazott is.

* * * Gyászhirek. A halál is a legszebbeket választja a rózsák közül. Leglelke-

sebb honleányaink közül rövid idő alatt három tért meg rokontársaihoz az égbe; Varga Ilka Deézsén, a Weér, Kun és Kendeffy családok koszorújából a legifjabb virágszál; — Ramazetter Matild, a honleányi buzgalom példája, — s legközelebb gróf Ráday Pál ifju neje, Wartensleben Klára, csak egy év óta nő. — Angyalokra volt szüksége az égnek, de hát a földnek nincsen-e, hogy minket foszt meg tőlük? Szép lelkeik ne hagyjanak el bennünket, emléküik maradjon fenn a szivekben.

* * * Azon előadandó színművek, mikben Ira Aldridge fel fog lépni, a művész arczképével együtt, kaphatók Geibel Armin könyvkereskedésben a Kristóf téren.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS G a r a y J á n o s összes költeményes műveire Nemzeti irodalmunk legújabb időben örvendetes lendületnek indult. Legfőbb nemzeti kincsünk édes anyai nyelvünk számos oldalról örvend újabb s jelentékenyebb áldozattüzeknek, mellyeket mind a költészet virányairól szedett illatos füzérekkel, mind a komolyabb s gyakorlati tudományok mezejéről gyűjtött fürtök- és kalászbokból gyűjtanak oltárán az irodalom bajnokai, kiknek nyelvünk virágoztatása s a nyelvben és nyelv által magasztos érzelmek ápolása, alaposb, gazdagabb ismeretek terjesztése s általában szilárdabb önérzet, kihatóbb és ernyedetlen munkásság ébresztése őszintén szívökön fekszik.

Ez adományok közt bizonyára kedves helyet foglal olly költeményfűzér, melly lelket és szívet kedélyt és jellemet, szóval a földi embernek a magasabb körökbe szárnyaló nemesebb részét folytonos, soha nem lankadó hévvel, gyöngédség s erélylyel érdekelni, megragadni, emelni, deríteni és lelkesíteni képes.

Illő, hogy a magyar irodalom kitünőbb termékei közt, — koszorus költőnk G a r a y J á n o s-nak művei is ott lobogjanak nemzeti áldozatul erőteljes szép nyelvünk égre törő oltárán.

Ez okból határozá el magát alul irt a költő barátjai felszólításának szívesen engedve — ime felhívást intézni a hazai irodalom barátihoz s különösen G a r a y J á n o s minden rendü kedvelői- és méltánylóihoz, hogy őt azon vállalatban, miszerint a jeles lyricus és epicusunk műveit összegyűjtve kiadni szándékozik, előfizetés által gyámoltítani sziveskedjenek.

Azon várakozáson fölüli részvét, melly a költőnek legközelebb megjelent művét „Szent László“ felkarolta olly mértékben, hogy az aláírók száma a nyomtatott példányokat meghaladá, remélnünk engedi, hogy nem siker nélkül emelem e célra felkérő szavamat.

Az összes gyűjtemény nagy nyolczadrét alakban, vagyis a nemzeti könyvtár (Vörösmarty, Kisfaludy stb.) kettős hasábú hoszú negyedréti alakjában, mintegy 70—80 ívnyire terjedőleg fog megjelenni, a költő Barabás által rajzolandó élethű arczképével.

Az előfizetési díj 5 pft, mellyet azonban tetszés szerint két részben is lehet letenni. A bolti ár 7 pft leend.

Azon tisztelt előfizetők, kiknek „Szent László“ költemény, bár 1000 példányai-ból már nem jutott, ez alkalommal eszközzendő új kiadással fognak kielégítetni.

A kiállítást Müller Emil nyomdája minden kitelhető csinnal eszközlendi, s olly nemü késedelem, melly „Szent László“ közelebbi szétküldésében — a szerző hi-

jelentek meg, a vásár alatt elfogytak. — Heckenast Gusztáv egy nagy népszerű könyvtárt indit meg Vas Gereben szerkesztése alatt, falusi esték czim alatt, melyből előlegesen csak 20 ezer példány fog nyomtatni. — Vály Károly Markalf czimű 4 kötetes regényt irt Salamon korából. Mutatványt közlendünk belőle. — Szépirodalmi lapjaink száma ismét egygyel szaporodik. Ez lesz a kolo zsvári Hetilap. Leszünk heten. — Lévay József, ifjan elhalt költőnk Bozay Pál verseit adja ki. — Beöthy László humoristicus regényt irt, mellyet Lisznyay Kálmán fog kiadni. — Lisznyay Kálmán Szent István korát írja, mellyet Müller Gyula ad ki. — Az idénre négy nagy gondal szerkesztett naptár készül: Töröké, Jókaié, Fribeiszé és Vas Gerebené.

* * * Tudós társaság. E napokban tartott ülésében Toth Lőrinczet pénztárnokul, Bertha Sándor eddigi ügyézt ellenőrül, helyébe ügyészül Czászár Ferenczet választá el.

* * * Nemzeti színház. Ira Aldridge husvét utáni kedden lép fel először Othelloban, s azonkívül csak egyet játszik még, Machbethet, mind két alkalommal magyar előadások is fognak tartatni, ezek kezdetnek hat órákor; az angol előadás nyolczkor.

* * * A két hónapi szünidő, melly a bérlet hirdetményeken olvasható, többeknek azon aggodalomra adott okot, hogy az alatt a színház zárva lesz. E tárgyra nézve felvilágosításul tudatnunk kell, hogy azon idő alatt csak a bérlet van zárva, de nem a színház. Azért minden nap fognak előadások tartatni. Az opera mindenesetre elmegy e két hónapra, mert hogy tiz hónapon át folyvást együtt működhesék, az egész operai személyzet egyszerre kapja ki szabadság idejét, de a dráma működni fog, felváltva ballet, vidéki, vagy külföldi operatársulat és vendég művészek előadásaival s a drámai személyzet illető tagjai viszont a későbbi hónapokban rendelkezhetnek szabadság idejökkel. A színház zárva sohasem lesz, s még ha építeni kellene is rajta, azon időre alkalmas nyári színházról gondoskodnék az igazgatóság. Azért nem kell minden új tüneménytől megijedni. Különösen egy laptársunk minden rendkívüli dolgot a mi a színháznál történik, úgy szeret megmagyarázni, mint a hotentották a napfogyatkozást, kik szerint olyankor egy nagy macska szokta rátenni a talpát a napra s kiabálni kell, hogy vegye le róla. Tessék elhinni, hogy a nemzeti színházat sem lehet egy macskalábbal eltakarni.

* * * Az a lagút már látható — lerajzolva a műáros boltok előtt. Augusztusra már elkészül annyira, hogy két ember egymás mellett átmehessen rajta.

* * * A Szepesség ről következő jelenetről tudósítánk. Egy gazdatiszt kívül lakván a falun, este bevásárolt egy font faggyúgyertyát, s azt haza vivén, egyet meggyújtott belőle, a többit letette az asztalára; azzal lefeküdt s az égő gyertyánál olvasni kezdett; hát egyszer beugrik az ablakán egy iszonyu nagy farkas, s meglátva az egy font faggyú gyertyát, azt szépen megeszi, az égőt nem bántotta. Ez alig törölte meg a száját, midőn újra koczogtatnak az ablakon, s bejön egy irtóztató medve, az meg megeszi a farkast gyertyástól együtt, s jóllakván ismét odább megy. Hogy a medvét nem ette-e meg valaki a farkassal és gyertyával együtt? arról még nem értesültünk.

* * * Mult esőtörtökön időjárásunk valódi aprilisi köpönyegfordítást vitt véghez, három óra lefolyása alatt a nap forrón sütött, erősen mennydörgött, sűrű jégeső esett mogyorónyi nagyságban, ismét kitisztult, újra beborult, szél fűtt, zápor hullott, s hogy semmi se maradjon el, utoljára havazott is.

* * * Gyászhirek. A halál is a legszebbeket választja a rózsák közül. Leglelke-

sebb honleányaink közül rövid idő alatt három tért meg rokontársaihoz az égbe; Varga Ilka Deézsén, a Weér, Kun és Kendeffy családok koszorújából a legifjabb virágszál; — Ramazetter Matild, a honleányi buzgalom példája, — s legközelebb gróf Ráday Pál ifju neje, Wartensleben Klára, csak egy év óta nő. — Angyalokra volt szüksége az égnek, de hát a földnek nincsen-e, hogy minket foszt meg tőlük? Szép lelkeik ne hagyjanak el bennünket, emléküik maradjon fenn a szivekben.

* * * Azon előadandó színművek, mikben Ira Aldridge fel fog lépni, a művész arcképével együtt, kaphatók Geibel Armin könyvkereskedésében a Kristóf téren.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS G a r a y J á n o s összes költeményes műveire Nemzeti irodalmunk legújabb időben örvendetes lendületnek indult. Legfőbb nemzeti kincsünk édes anyai nyelvünk számos oldalról örvend újabb s jelentékenyebb áldozattűzeknek, melyeket mind a költészet virányairól szedett illatos füzérekkel, mind a komolyabb s gyakorlati tudományok mezejéről gyűjtött fürtök- és kalászbokból gyűjtanak oltárán az irodalom bajnokai, kiknek nyelvünk virágoztatása s a nyelvben és nyelv által magasztos érzelmek ápolása, alaposb, gazdagabb ismeretek terjesztése s általában szilárdabb önértzet, kihatóbb és ernyedetlen munkásság ébresztése őszintén szívökön fekszik.

Ez adományok közt bizonyára kedves helyet foglal olly költeményfűzér, melly lelket és szívet kedélyt és jellemet, szóval a földi embernek a magasabb körökbe szárnyaló nemesebb részét folytonos, soha nem lankadó hévvel, gyöngédség s erélyvel érdekelni, megragadni, emelni, deríteni és lelkesíteni képes.

Illő, hogy a magyar irodalom kitünőbb termékei közt, — koszorus költőnk G a r a y J á n o s-nak művei is ott lobogjanak nemzeti áldozatul erőteljes szép nyelvünk égre törő oltárán.

Ez okból határozá el magát alul irt a költő barátjai felszólításának szívesen engedve — ime felhívást intézni a hazai irodalom barátihoz s különösen G a r a y J á n o s minden rendü kedvelői- és méltánylóihoz, hogy őt azon vállalatban, miszerint a jeles lyricus és epicusunk műveit összegyűjtve kiadni szándékozik, előfizetés által gyámolítani szíveskedjenek.

Azon várakozáson fölüli részvét, melly a költőnek legközelebb megjelent művét „Szent László“ felkarolta olly mértékben, hogy az aláírók száma a nyomtatott példányokat meghaladá, remélnünk enged, hogy nem siker nélkül emelem e célra felkérő szavamat.

Az összes gyűjtemény nagy nyolczadrét alakban, vagyis a nemzeti könyvtár (Vörösmarty, Kisfaludy stb.) kettős hasábú hoszú negyedréte alakjában, mintegy 70—80 ívnyire terjedőleg fog megjelenni, a költő B a r a b á s által rajzolandó élethű arcképével.

Az előfizetési díj 5 pft, mellyet azonban tetszés szerint két részben is lehet letenni. A bolti ár 7 pft leend.

Azon tisztelt előfizetők, kiknek „Szent László“ költemény, bár 1000 példányai-ból már nem jutott, ez alkalommal eszközzendő új kiadással fognak kielégítetni.

A kiállítást M ü l l e r E m i l nyomdája minden kitelhető csinnal eszközlendi, s olly nemü késelem, melly „Szent László“ közelebbi szétküldésében — a szerző hi-

báján kívül eső körülmények miatt — vala észrevehető, egyáltalában nem hátráltatandja a munka megjelenését, miről, miután az egész ügyvezetést a még most is beteg költő iránti barátságból föl vállalam, a t. közönséget biztosíthatom.

Az aláírási ívek s az előfizetési pénz — illetőleg a díj első fele — beküldésének határideje, f. évi május első napja, a második felének pedig június 15-dike. Mivelhelyt a kiállítási költségek kétharmada fedezve lesz, azonnal munkába vétetik a nyomtatás, úgy hogy legfőlebb folyó évi augustus végeig az egész jeles gyűjtemény a t. közönség kezei közt leend.

Az ívek és pénzek egyedül alulírottához küldendők. Terézváros, Valero utca, 1. szám (kisdédvó képezde). Pest, martius 14-kén 1853. NEY FERENCZ.

VÁLASZ az Allgemeine Wiener Theaterzeitungnak. A nemzeti színház operájának Berlinbeni vendégszereplése már egy jó idő óta kimeríthetlen tárgya a minden színű és nyelvű journalisticának; van mit referálni, repetálni, refutálni az egész birodalombeli magyar és német lapoknak. Minthogy mi magunk az egész tárgyra nézve semmi bizonyos tudósítással nem szolgálhatunk a közönségnek, hagyjuk és hagyjuk magunknak mindazon szép és többnyire jóakarattól eredő tanácsokat és észrevételeket elmondadni, mikkel olly szívesen tápláltatunk; végre azonban a bécsi színházban bizonyos Scipió olly oldalról támad meg bennünket e tárgy fölött elmélkedvén, mellyet viszonzás nélkül hagynunk nem lehet, azt vetvén szemünkre, hogy mit akarunk ezzel a rossz operával külföldön, mellyet Pesten is csak hazafiságból tűrnék, s melly azon felyül ollyan egyénekből áll, a kik nyelv, név és egész kiképzetetésük szerint — németek. S ennek bebizonyítására nemzetiségi rovatot készít énekeseink közt, s még a magyar neveket is lefordítja németre? — Elismerjük, miszerint nagylelkűleg cselekszünk illy logicátlan beszédekkel észszerű feleletre méltatva, a midőn operánknak külföldre vitelében nem az a cél, hogy vizsgálatot adjunk a magyar emberek hangképességéből, hanem hogy a magyar zeneműveket, magyar dallamokat a külfölddel megismertessük, s azt talán még sem állítja Scipio úr, miszerint magyar dalműveink szépségei elvesznek az által, ha ollyan énekesek adják elé, a kiknek a neve németül hangzik, vagy németre lefordítható. A nemzeti színház igazgatóságát sokkal magasabb és tiszteletreméltóbb helyről jött ohajtások buzdíták ez eszmére, mint-hogy Scipio et Comp. urak véleményét szükségesnek látta volna kikérni, s ha ezúttal ki nem vihetné, annak ismét sokkal súlyosabb és komolyabb okai lennének, mint Scipio úrnak azon felfedezése, hogy a magyar színház tagjainak nevét németre is le lehet fordítani. A mi végre azt a gorombaságot illeti, a mit a tisztelt hadvezér druszája elég lovagiatlanul egy első énekesnőnk életkorára czélozva mond, ezt némán túrnunk kell, jól tudva, hogy hosszú idők alatt szerzett érdemeknek mindig az volt a hivatásuk, hogy kigunyoltassanak azok által, kiknek minden előnye az ifjúéretlenség.

SZERKESZTŐI ÉRTESETŐ. — „Egy boldog férj“ nem adható. Balatonvidéki leveleket író szeretett barátunkat kérjük, miszerint örömet látnók, ha gazdag költői erét Balatonvidéki mondákra fordítaná; bár milly szépséggel bíró tárgyaltan ömlengés olly viszonyban áll egy keresztülvitt költői műhöz, mint a művész palettájára tett festékek a képhez. — A távozóhoz és L.-hoz írójának ajánlunk mélyebb tanulmányozást a költészet világában. — „Az árva leány“ írójához. Ismeri ön azt a regét, hogy a strucz eldugja a fejét a homokban s minthogy ő nem lát, azt hiszi, őt sem látja senki? — L. J. — Miskolczra. Minden rendiben van, csupán azt kell tudatnunk, hogy

a kérdéses *cassa* nem méltóságos, hanem csak tekintetes.—P. G. Arácsra. A levelezéseket szívesen vesszük. — T. M.-nak H.-ra Élsz-e még? — Az emlékbeszéd Deézsről, nagyon hosszú, különben is családi gyászt nem kell közönség elé vinni. — A Csikból jött figyelmeztetést köszönjük. Egy második kiadásban megjavítandjuk. — Kolosvárról még mindig nem juthatunk lapunkhoz illő színi bírálatokhoz. B. M.-st felkérjük e célra. „D o b” aláírással kaptunk egy színi bírálatot, de nem adhatjuk, először mert az ilyen dolgokat nem kell d o b r a útni, másodszer mivel megeshetnék, hogy az ilyen d o b o l á s miatt az illetők a mi hátunkon keresnék a d o b o t, a mi nagyon kellemetlen volna. — Téli dal, népdalok, kedvesemhez, nem adhatók. — Lauka Gusztávhoz. Az eddigieket köszönjük, az ezutániakat elvárjuk, a kívánatokat teljesítendjük. — Tisztelt költő barátainkat szívesen kérjük, miszerint ne kívánják, hogy kézírataikat vissza is küldjük, mert sok egyéb dolgunk is van. — Mai számunkkal mü-mellékletül küldjük szét az arab nőt, (szinpadi jelmez kép) mult számunk mellett Czakó Végrendeletéből vett aczélmetszetet közlöttünk. Jövő számunkra pedig a franczia császárné aczélmetszetü arczképét tartogatjuk. J ö v ő é v n e g y e d i ú j e l ő n z e t ő i n k n e k a r e n d e s m ü m e l l é k l e t e k e n f e l y ü l e z é v n e g y e d b ő l i s n é g y e t m e g k ü l d e n d ü n k; u g y m i n t: Dalma múlapját, a Végrendelet aczélmetszetét, az arabnőt és a császárné arczképét.

HIVATALOS.

Horváth Döme ügyvéd úr Kecskemétről 63 darab szépirodalmi művet ajándékozott a nemzeti színház könyvtárának, mellyért az igazgatóság szíves köszönetét nyilvánítja.

VÉGSZÓ CZANYUGA ÚR „LEONTIN” VIGJÁTÉKA ÜGYÉBEN.

Az önéletrajzoknak rendes hibájok az, hogy az író azt mondja el magáról, mit el is lehetett volna hallgatni; s azt hallgatja el, mit minden esetre el kellett volna mondani. Így tesz Czanyuga úr is, midőn vigjátéka ügyében viszhangoztatja keserves panaszait. Elmondja, hogy darabjából még a szerepek is kiirattak, belőle még olvasópróba is tartatott, előadásához még az engedély is kieszközöltetett; keresi az elő nem adatás okát mindenben és mindenütt, csak magában kedves elmeszülöttjében nem. Pedig a dolog igen egyszerű; a darab nem adatik, mert rossz, s erről az igazgatóság minden organuma tökéletesen meg levén győződve, a közönséget egy igen keserű pohártól kívánta megkímélni, nem gondolván Cz. urnak és Viszhangjának nagyszerű indignatiójára.]

Másnak ennyi elég volna, de nem Czanyuga urnak; ő azért haragszik: hogy hát miért irták ki belőle a szerepeket? hogy hát miért tartottak belőle olvasópróbát?.. Ezek azon életkérdések, mellyeknek olly nehéz a megfejtése. De kísérsük meg; ez engesztelő áldozattal tartozunk Cz. úr élőhalottjának.

Miután Cz. úr vigjátéka életrajzát sem kimerítőleg, sem elég hűséggel nem közlé: mi az összegyűjthető adatok nyomán közöljük ezen vigjáték szomorú históriáját; miből látni fogja az olvasó, hogy előbb meglehetett győzni a világot arról, hogy a nap áll, s a föld forog, mint egy negyedrészt drámai talentumot arról, hogy darabja rossz, s nem az eljárás, s hogy visszautasítás esetében vele semmi méltatlanság sem történik.

Cz. úr valamikor, mindenesetre valamivel 1849. novemb. 3-dika előtt irt egy „L e o n t i n” vigjátékot, mert a nevezett napon már 4 bíráló tag által bíráltatott, s

jelen alakjában (mint a jegyzőkönyv mondja) előadásra elfogadhatónak nem találtott. Ki az akkori körülményekre emlékszik, igen jól tudja, a választmány milly engedékeny volt, melly két hóval azelőtt még a G a z d a g n ó t is elfogadta Czanyuga urtól, melly bizony igen igen szegény volt, s par force is csak kétszer adatott, s a játékrendről nyom nélkül leenyészett.

Cz. úr „Leontin“ vigjátékát egy hónap mulva újra megbirálták és s z a v a z a t-többséggel elfogadták. A darab azonban nem adatik; miért, miért nem? a dolog az előbbi igazgatóság alatt törtévé, nem tudjuk, Cz. ur darabját visszavette. Denique Cz. úr hallgatott is darabjával egész addig, míg a jelen igazgatóság megkezdte működését. Cz. úr ekkor, az elfogadás után másfél évvel, darabját két példányban elviszi a színházi titkárhoz. Az egyik példány az volt, mellyet az akkori bíráló választmány elfogadott, a másik pedig az, melly (Cz. úr állítása szerint) csak annyiban különbözik az elsőttől, hogy a mi ott a Császárfürdő udvarán történt, az most fürdő kertjében történik. Cz. úr igen is kérdezé: ha e miatt szükséges-e újra birálatnia? — A titkár azt felelé: nem, de a darabot előbb újra átolvasandja. Az megtörtént. S itt jó, a mit Cz. ur jónak lát nem viszhangoztatni; t. i. hogy a titkár leplezetlenül nyilvánítá előtte hogy a darab gyöngé, s töle sikert nem reményl. Hogy Cz. úr ezt nem hitte, az igen természetes, s a darab adatását sürgeté. A titkár ekkor azt nyilvánítá: hogy utasításai szerint, a darabot az igazgatóságot képező többi tagok közt is köröztetni fogja, s azután fog elhatározatni: adatik-e a darab, vagy sem? A darab köröztetett: s a tagok mind igen igen gyöngének nyilváníták. Azonban ismervén Cz. úr rendithetlen önhitét, ki évek alatt sem győződhetett meg darabja gyöngeségéről, a pácát nem törték el fölötté, hanem még jobban megakarván győződni, még egy criteriumnak akarták alávetni, s ez az olvasó próba, mellyben szerepét mindenki (a színházi törvények szerint is) jellem ezve olvassa. Az olvasó-próba megtartott, s a tagok megerősödtek ama hitökben: hogy e darabtól sikert várni képtelenség. S ekkor értesítették Cz. úr hivatalosan darabja végsorsáról. Azt pedig senki se higyeje, hogy ezen olvasó-próba utáni eljárás az első volna: az olvasópróbák után már több eredeti és fordított darab adatása maradt el, mert az olvasópróba, mondhatni, legjobban megpróbálja a darabot. Ebből megítélhetni: milly lelkiismeretes eljárás után töretett el a pácza e darab fölött?

Egyébiránt a ki visszaemlékezik Cz. úr azon nyilatkozatára, mellyet akkor adott ki, midőn a csupa színészekből alakult drámabíró választmány kezdett működni, tudni fogja, hogy Cz. úr visszautasított darabjai szomorú sorsát mindig másokban keresi, de soha talentuma hiányában, mellyről legközelebb is operai szövegeivel eléggé meggyőzte a közönséget: míg az ellenkezőről soha sem.

Azt azonban csak a „Viszhang“ találja csudálatosnak, hogy az intendans azon eredeti darabokat nem tartja figyelemre méltóknak, mellyeket nem az általa constituált választmány s így nem saját organuma fogadott el; s hogy mért mondja ki ez elvét most, és mért nem mondta ki a mult évben akkor, midőn még ezen organum nem is létezett.

Az igazgató felelősségéről hajánál fogva ez ügybe belefont felelések már annyiszor elmondattak és megvitattak, hogy kétségkívül mindenki tudja, hogy az igazgató nem kályhafűtő, nem világító, nem szinlaphordó stb.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEÓ.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

szépprospékcióját

DELIBAB

ez,
tó
em
a-
ni

maill
Jan
dessa
ice
s
s
l.
1816

SZÉPIRODALMI UJDONSÁG!

Épen most jelent még és kapható

EMICH GUSZTÁV

Nemzeti könyvkereskedésében uri és kigyó utca szögletén:

ESZTER.

REGÉNY.

Három kötetben. — Ára füzve 3 forint pp.

ELŐFIZETÉSI HIRDETMÉNY

A

DÉLIBÁB, NEMZETI SZÍNHÁZI LAP

Ápril — júniusi, évnegyedes folyamára.

Megjelen e lap minden vasárnap, két sűrűn nyomtatott iven, finom velinpapíron, szépművészeti, irodalmi és társaséleti tartalommal, havonként két műmelléklettel, mellyek közül egy párisi legszébb divatkép.

Előfizetési feltételek. Pesten házhozhordással évnegyedre 3 f. p. vidékre postán küldve 3 f. 48 k. p.

Előfizethetni Pesten a szerkesztő- és kiadóhivatalban (Széputca, Pataiház első emelet) és Emich G. könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.

Azon cs. k. posta-hivatalok, mellyek tíz példányt gyűjtöttek, attól tiszteletpéldányt nyerendnek.

Pest, 1852. Mart. 6-kán.

a DÉLIBÁB nemzeti színházlappal szerkesztősége.

Több oldalról nyert figyelmeztetés szerint

SZELÍD FÁJDALMAK

czímű két kötetes régenyemre vonatkozó előfizetési ívek későn érkezvén az illetők kezéhez, azok beküldésének határnapját — ambár reménylem a munka e napokban már kikerül sajtó alól — jövő **Junius hó 15-ig** meghoszabbítom; mi azonban a szétküldést hátráltatni nem fogja. Az előfizetési megrendeléseket — **1 frt. 40 krval pp.** — Lukacs László úr nyomdájába (országut, Kunewalderház) vagy egyenesen hozzám (országut, Huszárház) utasíttatni kérem

Szilágyi Virgil.

Előfizetési fölhívás

A

PESTI NAPLÓ

harmadik évnegyedes

(julus—septemberi) folyamára.

Vidékre postán küldve . . . **5 frt.**

Helyben házhoz-hordással . . . **4 frt.**

Az előfizetési díjak elfogadtatnak minden cs. kir. postahivatalnál, — és Pesten e lapok kiadóhivatalában uri utca 8 sz. a. 1-ső emeletén az udvarban, és Emich Gusztáv könyvkereskedésében uri és kigyó-utca szegletén. Az előfizetési leveleket bérmentesítettnek kérjük.

EMICH GUSZTÁV,

a „Pesti Napló“ kiadó tulajdonosa

lent s **Emich Gusztáv** nemzeti könyvkereskedésében, (úri és kigyó utca-
etén), valamint minden hiteles könyvárusnál Magyar- és Erdélyhonban kapható:

100

MAGYAR NÉPDAL

GYŰJTÖTTE, S

BOGNÁR IGNÁC

ZONGORA-KISÉRETÉBEN

KIADTA:

FÜREDI MIHÁLY,

A MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ DALSZINÉSZETI TAGJA.

MÁSODIK, JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS.

egy 4-ed ivrében, igen csinos kiállítással, ára füzve **5 pfrt.**

(Az első kiadásnak bolti ára **6 pfrt.** vala.)

Megjegyzendő, hogy miután e munka jelen második kiadása egészen könyv-
nyomdában készült, mind a hangjegyek, mind pedig s különösen a szöveg sok-
kal hibátlanabb s szabályszerűbb, mintsem azt természetesen Könyomdász
(Lithograph) megtenni képes.

Pesten, 1853. Emich Gusztáv könyvnyomdája.